Rogumit

abo

biblija humožo wot ßmerschi.

Rědne hulizowańe

ſa

Serbow.

Předne knigły dolnolužyſkego wotrěda towaŕſtwa „Maſchiza Serbſka“.

Serbſki napißał

H. Jordan

S nakładom dolnołużyſkego wotrěda M. S.

1880.

4/8

3463

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477811620/1 Serbski institut Sorbisches Institut

Prawopisne předspomnjenje.

			gornoł.	polsk.	česk.	rusk.
Dolnołužyske:	ſch (ś)	=	ć,	ć,	t˘,	ть,
„	ſch (š)	=	š,	sz,	š,	ш,
„	ź (ź)	=	dź,	dź,	d˘,	дь,
„	ʒ	=	c,	c,	c,	ц.

W město **č**, polsk. **cz**, rusk. ч, třeba se w Dolnej Łužyce „c“, a jeno w słowje źowčo (česk. děwče) a w někotrych drugich se hyšći „č“ słyši.

Kniglowne towaŕſtwo „Maſchiza Sserbſka“, kótareż jo južo w lěſche 1846/47 wot pſchuſkego a ſakſkego kněſtwa pſchiſwolone, jo 31. merza też wotrěd ſa dolnołužyſku ßerbſku rěż ſałožyło. Wotglědańe togo wotrěda jo: kublańe dolnołužyſkeje ßerbſkeje rěžy a hudawańe dobrych, we tej rěžy napißanych kniglow ſa lud. — Do wotrěda móžo kuždy dolnołužyſki Sserb ſaſtupiſch a ſaplaſchijo kužde lěto 1 mk. pſchinoſchka. Sa to doſtańo won jaden exemplar kuždych kniglow, wot wotrěda hudanych. — Lětny pſchinoſchk ma ße na kněſa huzabnika Latka we Werbńe ſaplaſchiſch, komuž pak jo to wězej k ruze, móžo jen pla kněſa huſchego ſararja Broniſcha w Choſchebuſu wotewdaſch.

Farař Teſchnař w Niźe, 1. předkßedař. Huſchy farař Rocha we Wětoſchowe, 2. předkßedař. Huzabnik Jordan w Popojzach a huzabnik Schwela w Skjarboſczu, pißmawjezař. Huzabnik Latke we Werbńe, pokladnik. Huzabnik Kuba w Deſchańku, kniglownik.

Pſchi ſałoženiu w gromaźe 40 mk. 66 np. darichu polſke kněſe: Alfons Parczewſki, Tymieniecki, A. Kraſn—, H. Grodziecki, Zgleczewſki, Drezki, Landau, H. Modrz—, Kazimir R., a howazej jo huſchej jenolětnego pſchinoſchka Parczewſkich ßwojźba a pſchi tom kněni Alexandra Parczewſka a knježna Melanija Parczewſka 100 mk. darila.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477811620/2 Serbski institut Sorbisches Institut

Bogumił

abo

biblija humožo wot ßmerschi.

Rědne hulizowańe

ſa

Sserbow.

Předne knigły dolnoługyſkego wotrěda towarſtwa „Maſchiza Sserbſka“.

Sserbſki napißał

H. J.

Serbska centralna knihownja w Budyšinje
4/8-3463.

S nakładom dolnołużyſkego wotrěda M. S.

1880.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477811620/3 Serbski Sorbisches institut Institut

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id477811620/4
Serbski institut Sorbisches Institut

Pŕeny staw.

Ńeraźony žeń.

Jan Staroſt běſcho jużo dłujke lěta pla Anhalt-Bernburg-ſkego wćerćha ako gólnikarſki ßłużyk. A dokulž běſcho wěrny ßłużabnik, mějaſcho jogo ten wćerch (fěrſchta) lubo a hopokaſa jomu ſchaku gnadu. Naßlědku huſtawi jogo ſa gólnikaŕa we ßwojej góli ńedaloko Magdeburka. Ta gólnikojſka ßłużba běſcho dobra, a Staroſt běſcho deŕe ſaſtarany na zaß žywćeńa. — Ale wón dejaſcho ßebe źowczo togo ńabogego gólnikaŕa ſa manźelſku ſeſch, dokulaž běſcho ten tež ßwójomu knězoju wěrńe ßłużyk.

Staroſt, kenž žeden młoźeńz wěz ńeběſcho, běſcho juž dłujke lěta ſ rědneju a dobreju maruſchu ſlubjony, a ta běſcho jomu wěrna woſtała, a ſchakich drugich wotpokaſała. Staroſt kſchěſcho togo dla ßwóju ßłużbu ſpuſchcźiſch, jo-li až ßwojej ſlubjonej ßłowo źarżaſch a ju ßebe ſa manźelſku ſeſch ńemogał. Sswojomu hußokemu knězoju pak ße ńewěŕaſcho poſnaſch, dokulž běſcho ten ßamy twarźe pſchikaſał, až žeden jogo ßłużabnikow ße ńedej bźes jogo wóle ſlubiſch a tež niz żeniſch. Staroſt ße něto wćelgin bojaſcho, a mějaſcho tſchach pſched tym ßurowym wćerchom, a ńewěźeſcho pſchaŕe, zo dej zyniſch. Huſchej togo pſchoßaſcho jogo hobſtara mama, aby tu ßłużbu ſeł, dokulaž kſchěſcho na ſtare dny pla ńogo woſtaſch. Gab wóna ńebyła, mějaſcho wón myßli kſchajźu ßwójomu knězoju huběgnuſch, a k wojakam hyſch, aby we tej tſchaſchnej tſchiźaſcźalětnej wojńe ßwojo žywćeńe woſtajił, kenž jomu wěźej lube ńeběſcho.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477811620/5 Serbski institut Sorbisches Institut

Tschiżaſczałětna wojna ſachopi ßo dla wěry, kaž jo ſnate, w lěſche 1618. Přeny źěł wojny běſcho mimo, ako kſchěſcho naſch golnikaŕ k wojakam hyſch. Zaßy běchu wjelgin tužne we naſchom kraju. Žedna wjaßokoſcź niži ńeběſcho, ſchykna nażeja běſcho ſgubjona, a niži žedna chrapka troſchta, ſchuder pak ſkaſeza ńegnada a ßmertny tschach. A to nejtužńejſche ſa Evangelſke běſcho, až ńemějachu wjednika, kenž by jich ſgromaźił a mozował. Togo dla też Staroſt ńewěźeſcho, źo a komu ßo hobroſchiſch, ako běſcho k wojakam huběgnuſch kſchěł. Wón wóſta doma a wjeźeſcho tu jomu pſchikaſanu ńewjeſtu k hoktaŕoju.

Liſka, tak jej grońachu, ńeběſcho rědna, ale ſchiche a ſpokojne źowczo. Wóna ńewěźeſcho niz wót togo, až běſcho wjerch ten žeń pſchikaſał, a až jeje zkowěk jej togo dla gramowaſcho. Gab wóna to wěźeła, žedńe ńeby do togo ſwóliła, dokulaž mějaſcho bogabojaſne myßli a běſcho ńewinowata duſcha. Wóna běſcho wjele młódſcha ak wón, a glědaſcho na ßwojogo moznego, wjelikego zkowěka ſ ponižnoſcźu a źaržaſcho ße napſcheſchiwo jomu ako góle. Schykne jeje myßli a póžedańa źěchu na to, aby ßwojomu zkowěkoju ße ſpodobała. Ale luboſcź ße do jeju domu ńenamaka; ſły duch bydlaſcho mjaſy nima. Jogo maſch a też jeje maſch kſchěſchtej měr a luboſcź do jeju ſwěſtka ſaſchcźěpiſch, ale ſchykno běſcho podermo. To ßebe jogo maſch tak k hutſchobe weſe, až jo ſ'chońeła a ſamŕeła. Něto ńemějaſcho Staroſt nikogo wěźej w dońe, kotregož by lubował. Jogo žeńſka běſcho w ſtawnej bojaſni, a dawaſcho na jogo pſchaſchańa jano krotke wotgrono. Jeje bojaſń bywaſcho wětſcha a huſcha, dokulž wón jej pſchi ryńſchem pſcheglědańu ſchcźokaſcho a ße na ńu blabaſcho. Zeſto ga jej humjatowaſcho: Ńerozymne góle, ńenahuzona nima Liſa! a gdyž wona potom płakaſcho: dſy žumaŕka!

Schyknu ßwoju ńeglúku chyschi wón na ńu, rowno ako by wóna ßama na wschom ta wina była, a gaž potom jeje masch jej pomoz kschěschco, ga humjatowascho hobyma. A tak ńebu lepej ale góŕej, dalej a wězej wón stwardnu, zesto wosta dny a nozy w góli a ńepschiźe domoj.

Lěta ße minuchu, ale ten sły duch ße ńesgubi. Jeju manźelstwo wosta bjes źischi, a tak běscho ßlědna nażeja teju žeńskeju na hujadnańe sgubjona. Welgin zesto plischcźowaschtej, gaž złowek doma ńeběscho, gaž pak tam běscho, ga zeły dom roslegascho wot jogo drěscha a klěscha. Jich dom běscho snańe zaßa tschiźascźalětneje wojny, ńeměr a ńesjadnoscź, słoscź a grěch ße kněžascho, schykno dobre pak běscho sabyte, schykna luboscź hugaßńona a schykno pschijaschelstwo sgubjone.

Drugi staw.

Kral Gustav Adolf.

Ako běscho nusa nejhuscha, ga běscho Boža pomoz nejbliźscha. Gustav Adolf, schwejdojski kral pschiźo w lěsche 1630 s tschiźascźa towsynt wojakami Evangelskim na pomoz. A wjaßele a nażeja roschi ße saßej do hutschobow schyknych evangelskich kschěscźijanow, a schuder, tež we nejryńschej schpě źascho jaden k drugemu: Ten humožnik ße pora!

Gustav Adolf stupi w Pomorskej se ßwojim wojnstwom s kóźe, pajźe na ßwojej koleńi, swignu ßwojej ruze górej k ńebju, módlascho ße a źascho, až ńejo pschischeł kraje a ludy dobywat, ale jano ßwójim bratscham na pomoz. A potom schěgnu wón dobywajuzy wot jadnogo města k drugemu.

Pla gólnikańejz běscho ten zaß nejtužńej. Starost běscho ße tomu pischu powdał a klějascho w dońe górej nežli žedńe pérwej. Žeńsze dejaschtej ńelzasch a niz ryńschego ßłowka

pikнuſch, howaz ńeběſcho deŕe. Jogo pérwejſchna ńewęſta běſcho humŕeła, a nejwězej togo dla wón na ßwóju żeńſku tak ſogoleſcho.

Te wojnſke hulizowańa wot dobyſchow ſchwejdojſkego krala ſporachu jogo ſaßej na jogo pérwejſchne myßli, wón kſchěſcho k wojakam hyſch, a doma ſchykno woſtajiſch. We wojńe kſchěſcho ßwojo żywęńe ſa evangelſku wěru woſtajiſch. We dńo a nozy myßlaſcho ße na to, kak by to huwjadł. Tak wón huſgońowaſcho, źo a kak daloko Guſtav Adolf jo, hupóßła teke źěłaſcheŕow, aby ße ſa tym dopſchaſchowali. Tak minu ße naſyńe a teke ſyńe, nalěto ße pſchibliżaſcho, ſemja ße ſeleńaſcho, ptaſchki ſaßej rědńe ſpiwachu, a Staroſt mějaſcho ſchykno pſchigotowane, ab do wojny ſcheł. — Ale napſchißmo ſatſchaſchy jogo powęſcź, aż jo Tilly, kejżorſki huſchy, k Magdeburkoju pſchiſchegnuł a jen hoblagnuł. Kuždy źeń hupoßła won něto boty, aby ſgonił, kak ſtoj, a lez ße Guſtav Adolf hyſchcźi pſchiporał ńejo, dokulž kſchěſcho potom jěßno k ńomu chwataſch. Wón ßam chojźaſcho po póli, gońony wot bojaſni a tſchacha. Jogo żeńſka pak niz ńewěžeſcho a ße takego ńenaźejaſcho. —

Ten 9. maj 1631 běſcho tſchaſchny źeń ſa hobydlaŕow Magdeburka, — jich měſto bu dobyte, ſtamane a ſpalone. Dwaźaſcźa towſynt luźi buchu we ńom hußńerſchone ſ mjazom, hogńom a wódu a pſches głod. Hogeń a wóda pożŕeſchtej tych, kenž běchu mjazoju huběgnuli, a głod hußńerſchi tych, kenž běchu hogńa a wódy ße hobijali. Źiſchi pytachu ſ tużnym wołanim ßwóje ſtarejſche, a małke góletka wißachu na nadrach ßwójich ſabitych maſcheŕow. Drugich ſaſchtapowachu wojaki ſ dłujkimi kałakami, ńaßechu jich po měſcźe a chytachu jich do palezych wjażow. Tilly, na kotaromž taka wina laży, da ſcheſcź towſynt ſchěłow do rěki Łobja (Elbe) ſechytaſch!

Tſcheſchi ſtaw.

Sſyrota.

To wſchykno ſgoni też gólnikaŕ Staroſt. Samyßlony chojźaſcho po góli, a lej, tam ſmaka ras žajtſcha zuſego gólza, kenž na tſchawe lažaſcho a ſpaſcho. Ten gólz běſcho rědne góle, hokoko woßym lět ſtare, deŕe hoblazone a mějaſcho ńelike knigły pſchi ße laženze, kenž mějaſcho ſa ſchnoru pſchiwěſane. Gólnikaŕ, ße źiwujuzy na tom góleſchu, glědaſcho zeku chylu na togo gólza, a jomu běſcho tak źiwno hokoko hutſchoby, rowno aby to góle jaden bot Boży a janźel ſ ńebjaſkego raja był. Wón pſchiſtupi a wotzyni te knigły, a lej, wón ße powlěknu, ako by błyſk do ńogo derił, pſcheto te knigły běchu biblija.

A wón ſtojaſcho, a ńewěźeſcho, kak jomu jo. Jogo młode źiſcheze lěta ſtupichu jomu pſched wozy, wón ße domarkowa togo domu ßwojogo nana, kak jo tam ſchedńe jomu ſ biblije laſował. Pſchi takem domarkowańu poźedaſcho wón te ſbóžne lěta ßwojeje młodoſcźi, jomu bu tak měko hokoko hutſchoby, a dſy jomu ſ wozowu chrapotachu. Ach, kak ńele lět běchu ße minuli, aż ńejo wězej bibliju do ruki ſeł a ße ńejo wězej na ßwoje młode lěta domarkował, abo běſcho je ſa ńeknizomne a ryjne źarźał ako ßwojo zeke žywěńe. Něto na ras taka rědnoſcź, taka kſchaßnoſcź we jogo rosbitej hutſchobe!

Ten gólazk chapjaſcho ße gnuſch, wotzyni wozy ako dwě rědnej ßwěſchezej gwěſdźe a glědaſcho ſ nima, hyſchcźi ſaſpany, na togo pla ńogo ſtojezego gólnikaŕa. Ten gólazk kſchěſcho ſtanuſch, ale ńamožaſcho, a pajźe ſaßej k ſemi. Staroſt kſchěſcho jomu pomoz a pſchińe jogo ſa ruku, ale ten bogi ńamožaſcho ſtojaſch a žałoſcźaſcho tužńe.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477811620/9 Serbski Sorbisches institut Institut

Zo schi jo, mój ßynko? hopschaschа jogo pschijaśe ten howaz ßurowy złowek.

Och, mojej nose mě wélgin bólitej, wotgroni ten golazk s płakuzym głoßom.

Zo ga ßy how pschischek?

Ja ße domarkuju, až ßom zora tudy laježy wóstak, dokulž běch wélgin muzny, a běscho južor schma, ńewěžach ße tež dalej, a tak ßom płakał a hußnuk, a ßom spał až do něta. — Och, ja ßom wélgin głodny, dajscho mě nězo k jěži, luby mužo!

Staroſt pschińe do kapse, huschěgnu skibku kléba, a da ju tomu golzoju, a ten jěžascho, až běscho luscht pschiglědowasch. Staroſt mějascho nad tom ßwojo wjaßele, ńepschaschascho jogo pak niz, tak dłujko ako wón jěžascho. Potom žascho k ńomu: Ale groń mě, mojo góle, zo ßy how pschischek; ty mě huglědasch, ako by zusy byk.

S Magdeburka ßom pschischek, tam ßu te rědne wjaže wschykne spalone, a grosne žědy s dłujkimi brodami a se ßwětkymi mjazami ßu te boge luže hußńerschili a do hogńa sechytali. Tež moja luba masch jo spalona, tež mój maky bratsch a dere teke mój luby nan; ja ńejßom jogo wězej wiżek. Ja běch ße psched tymi skymi złowekami sposy postole huchowak, ako ße porachu, a lodki a schpischki sbijachu, a schykno sechu a wen chytachu. Ako jo ße potom nasch dom palił, hulěsech a wiżech moju lubu masch w hogńu laježu a teke mojogo bratscha. Ja wołach, ale hogeń padascho na mńo, potom skozych psches ńen a pschiżech na gaßu a wołach saßej žałoßńe. Tam stupi ku mńo grosny žěd, bijascho mě a kschěscho mě do hogńa chyschisch, ńebduli s měrom bysch. Na to huběgach s města, žož hußńersche schykne luže.

A žo něto pojžosch?

Do górow k hujkoju.
Chto to jo?
To jo mojeje maſcheŕe bratſch.
Kak jomu groňe?
Knĕs hujk.
Ńewĕſch žednego drugego měńa?
Ńewĕm.
Źoga bydli?
Toſch na tych górach w měſcźe.
Scho deŕe, mój ßyn, ale toſch te góry ßu ſchyroke a daloke a how jo ẃele měſtow. Ńewĕſch ga to mě togo měſta, źož twoj hujk bydli?
Ten gólz ße myßlaſcho a myßlaſcho a wotgroni: Ja ńewĕm, ale drogu k ńomu ßom wĕźeł. Ssom ſ lubeju maſcheŕu ras pla hujka byk, zora běch na pſchawej droſe, wjazor pak ße ſabkužich a ńamožach wĕzej drogu namakaſch.
Kak ga tebe groňe?
Bogumił.
Ńamaſch ga žednogo drugego měńa, tak ako ßu twojomu nanoju gronili?
Jo, mě groňe: Bogumił Liban.
Zo jo twoj nan byk?
Wón jo byk kſchamaŕ a jo měk koźe na rěźe. To běchu rědne koźe, mej ßmej ſ mojim bratſchom zeſto na nich bykej.
Źo ga ßy bibliju ſek, kotaruž ſe ßobu noßyſch?
To jo moja biblija; moja luba maſch jo mě ju daka, ako jo ńe do ſchule poraka. Te groſne źĕdy běchu ſchpiſchku ſbili a bibliju do hogńa chyſchili. Ako mimo gnach, wiźech ju pódla lubeje maſcheŕe laźezu a ſech ju ſe ßobu. Ta biblija jo moja, a kuždy wjazor, pérwej nĕžli ſpat źĕch, ßom ſ ńeje maſcheri laſowak. Se ſchnoru ßom ßebe ju pſchi=

wěſak, ab ju k hujkoju ßobu ſek; ale ja ńamogu dalej hyſch, dońaß mńo k ńomu.

Togo deŕe ńebuźomej ſmakaſch, wotgroni Staroſt ſe kdſami we wozyma. Ja zu ſchi tak dłujko w mojom dońe měſch, aż twojej noſe ſaźyjotej. A ſ hutſchobnym wjaßelim weſe wón jogo gorej na ßwojo raŕe, weſe teke bibliju, a źěſcho ſ nima domoj. Jomu běſcho tak laźko hokoło hutſchoby, ako pérwej źedńe, ale hyſchcźi lěpſcha gluka zakaſcho na ńogo doma.

Stwórty ſtaw.

Tuźyza ma końz.

Jogo manźelſka ße mało ńeźiwowaſcho, ako ße jeje złowek ſ tym gólazkom poraſcho. Wón ńeglědaſcho wězej tak groſńe, a jogo rěz běſcho pſchijaſna a lubosna. Kubkaj toſch to góle, źaſcho wón k ńej, a glědaj ſa ńim ako jogo mama.

A ten gólazk, kotaregoź běſcho do měkeje poſtolki pokoźyła, pſchińe ju ſa ruku, poſchkaſcho ju, a hurońi goruze dſy.

Kak ga ſchi grońe, hopſchaſcha wona jogo něto ſ miłnym głoßom.

Bogumił, wotgroni góle.

Bogumił, rjaknu wóna płakuzy, ſtyknu ruze a źaſcho: Bog buźi teke nam miły!

Ten gólnikař weſe něto ßwoju ženſku ſa ruku a glědaſcho jej do wozowu. To ńeběſcho hyſchcźi źedńe zynił. Źinßa pak běſcho we tom dońe, ako by Boży jańźel ſ ńebja dokoj pſchiſchek a troſcht a gnadu ßobu pſchińaßł. Wona poſchkaſcho to góle a płakaſcho hyſchcźi zeko. Jeje duchne hoko huſna, aż ten gólazk ſe ßwojeju bibliju jo ten dobry hujadnařſki

jańźel, bjes kótregoż běſcho jich dom aż do něta byk. — Bogumił hajzkaſcho teje rosteſchńoneje żeńſkeje blěde hoblizo, a teke Staroſtoju ſtupichu dſy do wozowu. Ako wona to wiźeſcho, kſchěſcho wón ße na bok hobroſchiſch, ale wóna ſapſchińe jogo hokoło ſchyje. To běſcho prédny ras, aż ßebe take dowažy, ſchykna bójaſń běſcho pſchejz, ako hoblizo ßwójogo złowéka tak mikne a jogo wozy we dſach wiźeła běſcho. A glědaj, wón jej ńehoboraſcho. Ten gólnikarſki dom běſcho źinß kradu hynakſchy; dobry jańźel ße we ńom kněžaſcho. —

Gaž jan rědny pupk luboſcźi w hutſchobe do zyſta ńeſmarſńo we mroſach žywéńa, poduſchony možo dłujko woſtaſch; ras ße pſcheto ßkyńzo pſches tkuſte mroki pſcheſchiſchcźijo a jen hožywijo, a to zeſto pon, gaž ße to nejńeńej myßlimy. A kwiſcheńe po takem dłujkem zakańu jo wéle rědńejſche a lubſche, jo lubſche ako wſchykne druge kwětki, kenž w pſchawem zaßu hukwitu. Welgin ſpytowana żeńſzyna hutſchoba lubujo pon ſchym wězej. We tužyzy jo bogabojaſna żeńſka welgin luboſna, glich dej jeje tužyza w pſchawem zaßu pſcheſtaſch, pérwej nežli jeje hutſchoba ſtwardńo.

Ńegluka huzynijo złowéka ſapředka twardego a wón ße ſtaja; ale gaž ńegluka dłujko trajo, pon ße jomu ſtyſka a wón homěkńo. Pla żeńſkeje jo to hynaz, ta jo nejpérwej měka, ale naßlědku ſtwardńo; wona jo lutoſcźiwa a pókna dſow, ale gaž žrědko jeje dſow ſapſchažyjo, a wona jo hyſchcźi ńelubowana, ſajſchpjona a plogowana, ga pon ſtwardńo, a niz ńamožo jeje hutſchobu homěkſchyſch. Liſzyna žałoſcź pſcheſta k jeje a jeje złowéka gluze pérwej nežli jej hutſchoba ſtwardnu. A glědaj, zuſy a hoßyroſchony gólazk běſcho to lube hujadnarſke ßłowo hugronił.

Staroſt ńekſchěſcho abo ńamożaſcho nowe gluzne zuſcha pſcheńaſcź, wón kſchěſcho je hotſchěſcź, a huběgaſcho do góle.

Ale, kak źiwno, wón ßo ńemyßlascho wĕzej na to, ab ßwoju żeńsku nużił a k wojakam schoł; a ako ßo togo domyßli, ßromascho ßo a ńewĕżascho, zo by ßam se ßobu zynił. Wón kschĕścho saßej sły bysch a grosńe zynisch, ale jomu ta słoscź wĕzej tak lažko wot hutschoby ńekschĕścho, ako pérwej. Ako ßo wjazor pschibližascho, roschi wón ßo domoj, a stojascho psched żurjami ßwojeje wjaże bźes togo, aby jo wĕźeł.

Liska bĕścho doma wostała, bĕścho Bogumiłoju nogi myła, ßo sa ńogo starała a jomu noßyła a dawała, zož lĕpschego mĕjascho, pscheto lutoscźiwa żeńska ńepschestańo dobrotu zynisch a lubowasch, a to schym wĕzej we tych dńach, ńož jo ßama gluku dostała. Deŕe jim, jo=li až někogo maju, komuž mogu ßwoju luboscź hopokasasch, a deŕe, jo, lĕpej tomu, kotaromuž ßwoju luboscź hopokasuju. Tak teke Liska togo gólazka, kotaryž bĕścho jej ako wjazorna gwĕźdka we jeje tužyzy hußchojźił, do ßwojeje luboscźi podnuri. A ta boga sa=błużona ßyrotka, kotruž bĕścho tschaschny wichać s nanowego doma do zusby huchyschił, namaka tudy sbóžnu mascherinu luboscź. Ako wĕrne góle ßchyli ße Bogumił k ßwojej nowej mascheri, a hulizowascho s płazom ßwoju wéliku ńegluku, a wona s nim žałowascho a płakascho.

Ale teke wot perwéjschych rĕdnych dńow wón hulizo=wascho, wot lubeje mascheŕki, wot nana a bratschika, wot hujka a drugich ßwojźbnych, wot kožow, na kotarychž bĕścho ße s bratschikom wosył, wot ßwójich knigłow, nejwĕzej pak wot ßwojeje biblije, kotaraž bĕścho jomu pschе wscho luba. Liska a jeje masch poßłuchaschtej pilńe na to góle, a Liska jogo we hulizowańu zesto k hutschobe pschischischczźowascho. A ako ju po źischezem nakogom pschaschascho: Zoscho něto wy moja luba mama bysch, dokulž moja luba masch jo ńaboga a spalona? ga ße wona słĕkascho we ßłodkem sazuschu takeje gluznoscźi. Jo!

jo! źaſcho wóna ſ płazom, ja zu byſch twoja mama, a Staroſt buźo twoj nan, ja ßo togo naźeju k mojej, twojej a jogo gluze. Ty buźoſch ßŕeźnik luboſcźi mjas nama. Zyń tomu mužoju, kenž jo ſchi ku mńo pſchińaßk, ſchykno k woli, wón jo mój manźelſki a ńamamej žednych źiſchi. Pſchoß jogo, aby twój nan byk, a tebe ſa ßwojo góle górej ſek. Bog buźo ßwojo žognowańe k tomu daſch. — Pſchi takem rosgrańańu běſcho Bogumił na jeje klińe hußmuk, a ńewotzuſche perwej nežli golnikař na wjazor do jſchpy ſtupi a ße ſa nim pſchaſchaſcho. Mě jo ße zowako, źaſcho to góle, nan a maſcherka ſtej tudy pſchi mńo bykej a ſtej ńe wam dakej a was pſchoßbykej, lěz kſchěli mój nan byſch. Golnikař powda jomu ńelzajuzy pſchawu ruku a poßkuchaſcho dalej na jogo powedańe. Na ńom běſcho wiźeſch, až to góle lubujo a ße ſa ńo ſtara. Wón běſcho ſa ßwoju proſnu hutſchobu nězo namakak.

Pěty ſtaw.

Biblija zyni źiwy.

Po wjazeri weſe Bogumił ßwoju bibliju a hupſchoßby ßebe, lez by ßměk ſ ńeje laſowaſch, kaž perwej doma. A kak ńedejak jomu golnikař taku pſchoſbu ſwoliſch? Bogumił pytaſcho a hobroſchaſcho jano kopeno ſa drugim, a jogo ruka bu wot ſchogomózneje luboſcźi, kenž huſchej naß bydli, kſchaßńe wežona, až něto to pſchawe ßkowo namaka, a wón ſachopi tak laſowaſch: „Wy nejlubſche, lubujmy ße mjas ßobu: pſcheto ta luboſcź jo wot Boga; a chtož lubujo, ten jo wot Boga narožony a ſnajo Boga. — Chtož ńelubujo, ten ńeſnajo Boga: pſchetož Bog jo ta luboſcź.“

Liſze běchu wſchykne te rědne ſchpruchy ſnate, kenž powedaju wot luboſcźi k Bogu a bližſchemu, ale ſ huſt togo

góleſcha ſněchu jej ako profetojſke głoßy; Staroſtoju pak, kenž już dłujko ńeběſcho niz ſ biblije daniž ßłyſchał daniž wiźeł, běchu to marſkajuze ßłowa. A Bogumił laſowaſcho dalej a te ßłowka padachu dłymoko do jeju hutſchobowu: Nicht ńejo Boga nigdy wiźeł. Jo=li pak až ße mjas ßobu lubujomy, ga woſtańo Bog we naß, a jogo luboſcź jo dopołńona we naß. — Bog jo ta luboſcź, a chtož we luboſcźi wóſtańo, ten wóſtańo we Bogu, a Bog we ńom. — Bojaſń ńejo we luboſcźi, ale dopołńona luboſcź huchyſchijo tu bojaſń: pſcheto ta bojaſń ma ſchěžu. — Chtož ße pak bój, ten ńejo dopołńony we luboſcźi. — Gólnikařowa ńamožaſcho ßwoje dſy dlěj ſatawiſch, ale płakaſcho ſ głoßom, wothobroſchi ße a ſtupi k hoknoju, glědaſcho k ńebju górej k tym błyſchcźatym gwěſdam, źož ten Kněs dopołńoneje luboſcźi ße knežy. Bogumił pak laſowaſcho dalej: Gronili něcht: Ja lubuju Boga, a gramujo ßwojomu bratſchoju, ten jo dgař. Pſcheto chtož ßwojogo bratſcha ńelubujo, kotregož wiźi, kak móžo ten Boga lubowaſch, kótregož ńewiźi? — A tu pſchikaſń mamy wot ńogo, až ten, kenž Boga lubujo, też ßwojogo bratſcha lubowaſch derbi.

Też gólnikař ſtanu a ſtupi k drugemu hoknoju. Po chyli pak ſtupi k ßwojej manźelſkej žońe, a źaſcho k ńej ſ lažka a ſ gnuteju hutſchobu: Luba Liſka, toſch to góle ſ teju bibliju jo nama Bog poßłał! A wón žěſcho płakujzy wen a ńepſchiźe ſa ten wjazor wěžej do jſchpy. Tak ńeběſcho wón hyſchcźi žedńe k ßwojej rowni gronił, a ſ ńeju hyſchcźi žedńe tak powědał. Wóna pajźe płakujzy pſchi hokńe na koleni, a ſdychowaſcho: Žěk tomu lubemu Bogu. Potom žěſcho k tomu góleſchojn, hobojmaſcho a poſchkaſcho jo; a ten wjazor woſta ßwěty wjazor. —

A wot togo wjazora pschibližaschtej ße manźelskeju hutschobe bližej a bližej, tak až běschtej naßledku ako jadna, a Bogumił k tomu tak pomogascho, až žeden bźes ńogo bysch ńamožascho. Pschiźe gólnikaŕoju nězo na sadoru, abo kschěscho jogo ta stara słoscź saßej sajmasch, — na wjazor ße kuždy ras sgubi, gdyž Bogumił s biblije lasowascho, a žeden wjazor ße ńeminu, źož wón ńeby staw s biblije hulasował, a wschykne na ńogo pilńe poßkuchachu.

Schesty staw.

Wjaßele a tužne dny hu gólnikaŕcejz.

Bogumiłowej bolezej nose běschtej sažykej, a gólnikaŕejz ße bojachu, až buźo něto kschěsch pschejz a k jogo hujkoju. A možno, až by togo hujka namakali, dokulž mě togo góle=scha a to mě jogo nana snajachu. Ale Bogumił sa nim ńepoželascho, ale hulizowascho zesto, až jo ße jomu wot lu=beju starejscheju zowako, kak stej jogo napominałej, až tosch tej nowej starejschej dej pschaŕe lubo měsch.

Wjazorne lasowańe s biblije, a lubosne sažaržańe teje žeńskeje pscheschiwo ßwojomu zkowekoju pschehobroschi jogo hutschobu tak, až bu wěrny a lubosczźiwy manźelski. Wón husna akle něto, kaki kschaßny pokład jo jogo ponižna rowńa. Lišzyna gluznosczź togo dla s kuždym dńom pschiberascho.

Sabyte běchu te tužne dny a schyken płaz a plischcź takich dłujkich zaßow, ako zujascho, až jim Bog, ten luby Knès, goletko hobraźi. A jeje manźelski płakascho dla hutschobnego źěka, ako take sgoni. A wot togo dńa hubě=gascho ten sły duch, a Boże janźele teje lubosczźi, togo měra a teje spokojnosczźi ße we jich dońe knežachu. A Bogumik,

ten pschińaßaŕ takeje gluznoscźi, wosta ako lube gole pschi nima, pscheto jima ńeběscho mózno jogo hupoßłasch. — Gólnikaŕ porascho jogo do schule, źěscho też na ßudnikojstwo, a hugotowa tam ſ pißmom, aż dej Bogumił jogo ßamski ßyn bysch, tak aż mějascho ten něto to mě Staroſt, a jogo pervéjſche mě Liban bu ſabyte.

Welika złowézna gluka pak ńejo bźes bojaſni, pscheto how na ſemi ńederbimy ſtawneje gluznoscźi měſch, a gab ße naſch dom aż k ńebju poſwigał a kſchaßńe ße rosſchyŕał, ga weſńo nam Bog nězo lubego ſ ńogo, a ta błyſchcźeza rědnoscź ſgaßńo do ßwětneje ſachadnoscźi. A lez by ße pſchaſchali, zogo dla Bog take zyni, chto kſchěł nam na to wotgroniſch, pscheto Boże drogi ßu huſchej naſchych myßlow. —

Naléto běſcho, a Liſka mějascho młode źowczźko. O, kaka gluznoscź, kake wjaßele, ako nan na ńo glědascho, a jo na ßwojima rukoma noßascho! To běſcho ſa nich nejhuſcha gluka. Liſka niz wězej ßebe ńepoźedascho, ale — ſa tyźeń běſcho ńaboga.

Hugroniſch ńamožomy tu boloscź a teſchnoscź, kotaraž Staroſta ſapſchińe, ako jogo manźelſka prédk ńogo ńaboga lažascho, a to ſchym wězej po tak krotkej hutſchobnej luboscźi. Wón lažascho na kolenach, a ńamožascho ßebe wodaſch, kak ńepſchijaſny běſcho te prédne léta pſcheſchiwo ńej byk.

Jan jadno léto běſcho jeju gluznoscź traka, a něto, ako běſcho jima ßkyńzo žywéńa tak bytſche ſaßwěſchiko, něto dejascho tak napſchißmo ſgaßnuſch. Jogo ſamyßlony wjaſym ße roſchi, a wón wiźeſcho hokoło ße wſchykno ſchmojte a pokno ńegluki. Rědko wosta wón doma, a chojźascho po zekych dńach a nozach po góli, jo, wón ße wotergi akle po někotrych tyźeńach doma pokaſa a potom na ßwojo góle lěbda poglědnu. Wón ńamožaſcho ſabyſch, aż jogo rowńa dla togo źowczźka jo dejela

humŕeſch, a k ńomu ždneje luboſczi wĕzej ńemĕjaſcho. Sky duch ßo ſaßej na ńom knĕžaſcho, jo, mĕjaſcho wĕtſchu móz ako pervvej, a rownož ßo jogo żowczko jomu hußńewkotaſcho a ruzyze k ńomu poſtajaſcho, wón bĕſcho a woſta twardy.

Ssedymy ſtaw.

Bogumił a biblija.

Nikomu ńebĕſcho nĕto górej, ako Bogumiłoju. Jogo druga maſch, kotaruž bĕſcho rowno tak lubo mĕł, ako tu prédnu, bĕſcho jomu tak rano ſamŕeła a Staroſt ſa nim ńepſchaſchaſcho a raſka na ńogo ńepoglĕda. Tak ßo ta boga ßyrota tak tužaſcho, až bu chora. Scheſcz tyżeńow lažaſcho Bogumił a mĕjaſcho wélike boloſczi, wón powĕdaſcho w błudnoſczi wot ńegluki w nanowem dońe, wot płońeńow a mjazow, wot maſcheŕe a bratſchika w hogńu. A ako bĕſcho ſaßej ſtrowſchy a mózaſcho ſtanuſch, ga bĕſcho ſchen hynakſchy, jogo wjaßełoſcz bĕſcho pſchejz, wón bĕſcho a woſta tužny. Ta ſtara mama, Liſzyna maſch, a hyſchczi jadna druga ſtara ßłužabniza bĕſchtej jan doma, hobej bĕſchtej ſtarej a wélgin tužnej, a mĕjaſchtej ſ tym małym żowczkom (jomu bĕchu Leńka nagronili) doſcz hobſtarańa, a ńamožaſchtej ßo ho Bogumiła ſtaraſch. Wón bĕſcho togo dla na ßam ßo pokaſany, a woſta teke ßam ſa ßo; žeden a nicht jomu raſa ryńſcheje luboſczi ńehopokaſa. Luboſcz jo pak ßłyńzo žywĕńa, kotraž wſchykno rĕdne kwiſcheńe we zkowĕznej hutſchobe hubużijo, bżes jeje grĕſcha woſtańo wſchykno ſymne. Bogumiła bĕſcho take ßłyńzo wélgin rano a jĕßno ſgrĕło, togo dla bĕchu wſchykne pupki rĕdńe ſakwitli, nĕto pſchiżo póſny mrós, a wſchykno rĕdne bu ſtamane, a zož nĕto roſczeſcho, to woſta

nutſchi a ńewižone. Wón běſcho wot zekego ßwěta wotžělony, a togo dla natwari ßam ſa ße ßwět, a dokulž ße nicht ho ńogo ńeſtaraſcho, ga tež nicht ńeſgoni, kaki by jogo nowy ßwět byk. Ten podkožk jogo nowego ßwěta běſcho biblija. Wſchykne rědne hiſtorije běſcho ſ ńeje ſ gkowy nahuknyk: wón bydlaſcho něto mjas tymi ſtarymi woſchzami, pla Abrahama, Iſaaka a Jakuba a pla Joſepa; wón paßeſcho ſ bibliſkimi paſtyŕami ſbóžo a pŕatkowaſcho ſ tymi poßłami togo Kněſa, a k tym ßwětym pſchiruzy do towaŕſtwa ßwojich lubych ſamŕetych: ßwoju maſch a Liſku, nana a bratſchika, běſcho pla nich a rosgrańaſcho ße ſ nimi; to běſcho jogo nowy ßwět. Zeſto žěſcho ſe ßwojeju bibliju na najſchpu, laſowaſcho we ńej a pſcheglědowaſcho te rědne bildy, abo wón žěſcho ſ ńeju do gólki, lagnu ße do chłodka, laſowaſcho a běſcho pla ßwojich lubych, a zeſto wón podla hußnu. A potom ße jomu zowaſcho: až ſtej jogo lubej ſtarejſchej a bratſchik pla ńogo, a kak wón ße ſ nimi rosgrańaſcho, a grajaſcho ſe ßwojim bratſchikom; abo wón běſcho pla togo kněſa Jeſußa a mjas jogo poßłami a žiſchetkami; abo wón paßeſcho ſ Dabitom jagńetka a wojowaſcho ſ wělkami. To běſcho jogo towaŕſtwo we dńo a w nozy.

Ale wón ńeběſcho pſcheto hobſtawńe gluzny, pſcheto tež jomu pſchižechu ſchtundy, žož ßebe požedaſcho, aby mogł ſe žywěju duſchu ße rosgrańaſch a ßebe rownemu do wozowu poglědnuſch. A dokulž w zekem domńe nicht ńebě, kotaryž by wo jogo luboſcž rožek, ga hugléda ßebe k tomu tu maku Leńku. Ta rědńe pſchiberaſcho, a wón dejaſcho ſ ńeju graſch a zyńaſcho jo rad a ſ wjaßekoſcžu. A ta ße k ńomu tak nahuzy, až ńekſchěſcho wot nikogo byſch brana, ako wot ńogo, a jan wot ńogo kſchěſcho měſch jěſcž; wón dejaſcho ju kolebaſch a jej k ſpańu ſpiwaſch. Běſcho-li ße naſpała, weſe

ju na jadnu ruku, a pod pažu ßwoju bibliju, chojźaſcho ſ ńeju hokoło, pſchichadaſcho do gólki k paſtyrjam a źěłaſcherjam, jěźaſcho ſ nimi kłěb a pijaſcho ſe ſtudńe wódu, a wot wſchogo dawaſcho nejpérwej ßwójej lubej Leńze, a ńeſjě a ńebeřaſcho niz, pérwej nězli ße wona najědła ńeběſcho. Potom laſowaſcho ſtarym a młodym, ženſkim a źiſcham ſe ßwojeje biblije, a woni poßłuchachu pſchi ßwojom źěle pilńe na ńogo.

Tak minu ße jadno lěto ſa drugim, we jich dońe woſta wſcho pſchi ſtarem, jan Leńzyna ſtara mama ſamŕe. A něto běſcho Leńka we wſchom Bogumiłoju pſchiruzona. Ako běſcho graſchu huroßła, bu wón jeje huzabnik. Wona ńamožaſcho bjes ńogo byſch, a wón niz bjes ńeje: wón ju huzaſcho, wón ſ ńeju grajaſcho, wón ju wéźaſcho, wón běſcho jeje towariſch. Nan běſcho jan rědko doma, wón pytaſcho źiwinu, abo běſcho pla źěłaſcherów w gólkach abo pla wéŕcha w měſcźe, ſtara ßłužabniza běſcho hobuſna, a togo dla dejaſcho byſch Bogumił małej Leńze nan a maſch, ßłužabnik a huzabniza, bratſch a pſchijaſchel.

Tak běſcho Bogumił wetſchy naroßł a już rědny mkoźeńz, a móžaſcho po źiſchezu ſ Leńku ße rosgrańaſch, ako ju teke huzyſch a kubłaſch. Wón hulizowaſcho jej te bibliſke tſchojeńa, pokaſowaſcho jej te rědne bildy w bibliji, nahuzy ju laſowaſch a pißaſch, też bjatowaſch. A tak běſchtej wonej ſtawńe gromaźe, laſowaſchtej w bibliji, pißaſchtej, bjatowaſchtej a rosgrańaſchtej ße wot tych ſtarych woſchzow, wot Boga togo kněſa, wot togo ſbóžnika a jogo poßłow, wot tych ßwětych jańźelow, wot lubeju maſcheŕowu a ńebjaſkego raja. O, to běchu jima kſchaßne lěta, pokne wěry, luboſcźi a naźeje, to běſcho gluznoſcź, ßwěta, zyſta a kſchaßna, kenž jo jan rědko how na ſemi k ſmakańu. Taka gluznoſcź trajaſcho pla

ńeju dłujke zaßy, a běſcho kſchaßnejſcha nĕžli ju druge maju, ale ſchym wětſcha běſcho žakoſcź, kotraž jeju ſ tajkeje gluznoſcźi hubuźi a ńeſmilńe huſtarzy.

Woßymy ſtaw.

Mańka.

Leńka běſcho ſternaſcźo lĕt ſtara. A jeje nan źaſcho k ńej: Mojo góle, ja budu ße ſaßej ženiſch a tebe drugu maſch daſch, aby ße ta ſa tebe ſtaraka. Leńka ńewĕžeſcho, lĕž dej ße dla takeje powěſcźi wjaßeliſch, abo dej ße hobtužyſch; jej běſcho tak źiwno. Bogumił běſcho jej zeſto wot maſcheŕe hulizował, a maſcherinu luboſcź huchwalił, tak až běſcho zeſto ſa maſcheŕu poželaka, ale nĕto ße glich pſchaŕe wjaßeliſch ńamožaſcho. Tež Bogumił ńebĕſcho wjaßoły. Wón, ten rĕdny a deŕe ſroſcźony młoženź, běſcho nĕto ſa gólnikaŕſkego pomoznika pſchiſtawjony, wón huſna, až ße ju jogo nejgluznejſche lĕta mimo, a až jogo te pſchiduze ſe žedneju maſcherineju luboſcźu huſbožniſch ńebudu. Wón tež ſnajaſcho tu ženſku, ako dejaſcho pſchichodńe w jich dońe goſpoſowaſch, wón ga ju běſcho zeſto w měſcźe wiźek, gaž běſcho nan jogo do měſta k wŕchoju poßłak. Wona ńebĕſcho wĕzej młoda a ſtojaſcho we ßłužbe wŕchowki. Juž wele lĕt běſcho ſa mužom chojźiła, ale ńebĕ žednego hukojła, kakegož woßebnego a bogatego ße poželaſcho. Nĕto naßledku hugľĕda ße gólnikaŕa a woſjawi to wŕchowze, a ta groni to ßwojomu zkowĕkoju, tomu wŕchoju, a tak derbeſcho Staroſt ßwoju drugu ſ jogo ruki k hoktarju wjaſcź. Wŕchowka ßama hugotowa ßwaźbu, a ta wĕlgizkano hupyſchńona ńewĕſta powĕdaſcho miłoſcźiwe ſ Leńku, kotraž běſcho tſchochu ſlĕkana, glich deŕe pſchiſtojna

na ßwaźbe, a ſlubi jej też rědnu draſtwu, rědne parle a perſchczeń. Leńka pak wotgroni, aż na take ńeglěda, a jeje hutſchoba takego ße ńepożeda. Ta gjarda ńewesta pak wijaſcho ſ głowu a wotgroni: Ty ßy gólnikaŕa żowka a derbiſch byſch ako taka zeſczona a ńamóżoſch chojźiſch ako burſka; to ße już bużo wſchykno namakaſch. To ga jo wiźeſch, aż żedna maſch ſchi huzyka ńejo; ale ty ßy mkoda, ty móżoſch hyſchczi wele nahuknuſch.

A już w prędnych dńach ßwojogo manźelſtwa chapjaſcho Leńku huzyſch, ale niz jan ju, ale teke Bogumiła a Staroſta, ßwojogo złoweka. Ta burſka pſchiſtojnoſcź, kakuż běſcho Leńka ſ teju ſtareju ßłużabnizu měła, ße jej ńeſpodobaſcho, a niz w dońe jej pſchawe ńeběſcho. Schykno kſchěſcho měſch take, ako to běſcho pla wećhowki wiźeła, jeje dom dejaſcho byſch ako wećhowy, a wona kſchěſcho ße we ńom kněžyſch ako gnadna kněni; Staroſt, jeje manźelſki, dejaſcho byſch jeje nejhuſchy ſaſtojnik, Bogumił jeje komornik, a Leńka jeje zeßna towariſchka. Dwě doſcź głupej ßłużabnej żowze běſcho ßebe pſchiſtawiła, ta jadna dejaſcho kuchmu hobſtaraſch, ta druga pak ſchpu. Ta ſtara ßłużabniza dejaſcho też pſchejź a na jeje měſto ße druga pſchiſtajiſch. Wſchykne hobydlaŕe jich makeje wßy żaržaſcho ſa ßwóje podejſchpjone, aby jej ßłużyli we poniżnoſczi. Wſchykne pak běchu ńeſpokojne ſ jeje ſachapinanim, a żeden ńezyńaſcho, zoż gnadna kněni nahukaſowaſcho: Staroſt powěßy buſchku na rańe, ſtawi ßebe kłobuk na głowu a źěſcho ßebe ſchwizajuzy do gólki a ńeroſchi ße pŕed wjazora domoj, lezrownoż běſcho jomu jogo gnadna kněni pſchikaſaka, aż dejał pſchespokńo w pſchawem zaßu doma byſch. Bogumił też kuždyzke żajtſcha wotejźe, ale niz ſe ſchwizanim, ale ſcźicha, powěßy buſchku wěnze na rańe, a pßy ſkokachu ſ wjaßelim hokoło ńogo. Pla tłuſtego duba wón poſaſta a

tam Leńka k ńomu pschigna a skjaržascho jomu ßwoju schěžu a wéliku nusu. Wón ju troschtowascho a napominascho, aby scźerpna była; wot ßwojeje nuse pak ńelzascho. A tak zyńascho wón se wschyknymi, kenž k tomu gólnikstwu pschißłuschachu a k ńomu pschichadachu, aby pla ńogo radu, troscht a pomoz pytali, a wón wschyknym se ßwojeje biblije deŕe ražowascho. Wón běscho ten jaden ßamny, kenž wschykno głupe a hopazne ßwojeje mamki k dobremu hobroschascho, a tak běscho móžno, až wona s jogo pomozu wschake dosta, zož howaz ńeby dostała a hugotowała. Až pak kschěscho tu staru ßłużabnizu wotpoßłasch, ńeběscho nikomu pschawe a wschykne jej gramowachu; Leńka pschoßascho sa ńu płakuzy, a ako to ńepomogascho a twarda hutschoba ße smilisch ńekschěscho, pajźe wóna na koleni a pschoßascho, — ale też to běscho podermo! Ga stupi tam Bogumił a groni, až buźo wón tu staru Worteju (take běscho jeje mě) hobchowasch a sa ńu ße starasch. Ale to wese jomu gnadna kněni wélgin sa sko, a běscho wot togo dńa jogo nejgórschy winik, a pytascho, kak by jomu schkoźesch mógła.

Zesto dejascho gnadna kněni ßłyschasch a sgonisch, kak luźe Bogumiła w hußokej zescźi mějachu. Gaž wona Leńze powédascho: až bjatowasch ńetŕeba, to jo głupe, a k drugim luźam: až w bibliji lasowasch, to jo tornoscź, ga jej kuždy wotgroni: Bogumił jo gronił, až jo to pschawe a dobre! — to ßłyschascho wona pscheze a saßej: Bogumił, a Bogumił jo to gronił. Togo dla jomu schym wězej gramowascho, a gab ße jan něłak pschigoźeło, kschěła jogo ned s domu hugnasch; glich běscho tak mudra, až husna: tak jěßno to ńejźo!

Bogumił chojźascho bźes hujschpjonka, nagrańascho luźe k schomu dobremu, marskascho też ńerodnych a słych s wotschymi ßłowami, lasowascho hyschcźi pscheze luźam s biblije, běscho

nejlěpſchy ſtſchělař, hobſtaraſcho te wězy ßwojogo nana na nejlěpej, tak až ten bźes ńogo byſch ńamožaſcho. Tak mkoge, zož wona howaz kſchěſcho, možaſcho ße ſtanuſch, dokulž gólnikař niz ńepikaſcho; ale Bogumiła ſ domu hugnaſch, tomu ße ſtawjaſcho a to wón ńepſchiwda. Ako pak wóna póſna, až ſe ſtym dla Bogumiła niz ńedoſtańo, chapjaſcho ſ laßnoſcźu. Wona ßužaſcho Bogumiła tak a hynaz, a ńeběſcho jej pſchawe, až pſcheze hyſchcźi ſ Leńku pſchijaſchelſtwo žaržy. — Leńka ńejo žedno góle wězej a ńejo tež jogo ßotſcha, a togo dla jo ńepſchiſtojńe, až ſ ńeju tam a žyn chojźi a ſ ńeju hokoło łaſy, take a ſchake druge wona grońaſcho. Leńka a Bogumił dłujke zaßy ńewěžeſchtej, zogo dla take wawŕeńe zyni, pſcheto jeju zyſtej hutſchobe taki grěch ńeſnajaſchtej. — Grěch jo ßkužabnik ſchamnoſcźi, a bydli w ſchamnoſcźi, chtož pak we ßwětkem chojźi, ńeſnajo grěſchnu ſchamnoſcź, chtož pak ßam we ſchmě chojźi, ſnajo grěch a zyni jen.

Bogumił a Leńka běſchtej ŵelgin rostužonej, ako dejaſchtej rostyla. Jeju mamka běſcho łakařow ſtajała, kenž by glědali, až ńedejtej gromadu pſchiſch, tež paßeſcho ßama ſa nima. A tak ſmaka jeju pla duba, źož ßebe ßwoju nuſu ſkjaržaſchtej, a wona nahumjatowaſcho jima ńemožńe; drugi ras hupyta jeju w góli a naſcźoka jima hyſchcźi lěpej; a ras trefi jeju w budze chudego budkařa, a tam Leńku do hobliza deri a humjatowaſcho jej hura a ranza, pſcheto wona ßama wot ße ßužaſcho a měńaſcho, druge zyńe tak ak wóna ßama. Bogumiłoju groſaſcho, až bužo wſchykno gnadnemu ŵerchoju gronisch, a ten jo Leńzyny kmotſch, a ten bužo jogo hugnaſch. A dokulž jeje złowek kaž ſtary drejańz k ſchomu ńelzy, ga dej wona na pſchiſtojnoſcź a póznoſcź žaržaſch. Tak žěſcho Bogumił ŵelgin hobtužony a w hutſchobe ſrańony domoj, a tam něto tež Staroſt jomu poſcźoknu a pſchikaſa, až we

wschyknych wĕzach dej mascheri poßłuschasch. Leńka dejascho něto pschezej a stawńe pla mascheŕe wostasch, a ta a jeje dwĕ lisatej żowze ju tak paßechu, aż rasa chylzyzku ßama ńewosta. Leńka a Bogumił ße něto jano sa blidom wiżeschtej, ale jaden ńeßmĕjascho na drugego poglĕdnusch a żedne ßłowko piknusch, tak bĕscho mama pschikasała. To pak bĕscho sa ńeju welgin slĕ. Leńka bĕscho wscha blĕda, a sginu glĕdajuzy. Bogumił chojżascho ako spizy. Ale take pschegońowańe jeju tež nahuzy, na zoż pérwej ße se wschym ńemyßlaschtej: Wonej ße posnaschtej, wonej wiżeschtej, aż ńejstej bratsch se ßotschu, wonej husnaschtej ßwoju luboscź. Pschawa luboscź pak jo huschej schogo mozna a pschewińo wschykne sadory, namakajo tež hutschoby, kenż jej pomogu; a tak ße tež tudy sta. Tej jadnej wot teju domazneju żowczowu bĕscho teje Leńki luto a togo dla jej swóli, aż wotergi s Bogumiłom mózo popowĕdasch, a wot togo dńa bĕschtej saßej wjaßołej a ten grysaty hużeńż hopscheśta jeju hutschoby ranisch.

Leńka bĕscho schesnasczo lĕt stara a bĕscho rĕdńe a lubośńe kwischeza maruschka, tak aż wschykne wĕlike a woßebne knĕse na ńu glĕdachu, gaż ras k ßwojomu gnadnemu kmotschoju do mĕsta pschiże, pscheto jeje masch wese ju ßobu, gaż ße tam porascho. A wschykne chwalachu a zescźachu Leńku, a mkogi kschĕscho s ńeju rĕdńe zynisch, wona pak ße najeba na to a tam so wschym ńeglĕdascho. Jeje mamka jej dla togo poscźokowascho a jej do rady dawascho, kak dejała tak abo hynaz zynisch, ale Leńka sa ńeju ńeßłuchascho, ale żarżascho ße każ pérwej a ńeglĕdascho na jich hußmĕwkowańe. Jeje hutschoba bĕscho a wostawascho pschi ßwojom huswolonym, wona ga bĕscho pla tog mkożeńża, kótregoż zescźascho a lubowascho, wot kótregoż bĕscho nahuknuła, zoż mózascho a wĕżascho, kenż bĕscho jej Boga pokasał a jogo ßwĕte ßłowo, togo dla

wosta tež jeje hutschoba zysta a ńesmasana, lezrownož jeje mamka sawědnikam pomogaschо. Jo, žedno ske ße jeje hutschoby ńedotyknu, pscheto we ńej stojaschо Bogumił se ßwojeju bibliju.

Źewety staw.

Hujk.

Tschiźasczalětna wojna běschо ku końzu. Protestanty běchu tak wele dobyli, až ßmějachu něto Bogu ßwojomu knězoju ßłużysch po ßwojej huzbe. Gustav Adolf, schwejdojski kral, běschо we tej wojńe ßwojo žywěńe sgubił, wón bu na 26. novembru 1632 pla Lützena we welikem bischu sastschělony, ale jogo wojnstwo wosta w Nimskej a pomogaschо protestantam až ku końzu wojny. Ale akle w lěsche 1648 bu skoty měr hobsamkńony. Něto ße wojnstwa domoj puschcźichu, a wojaki chwatachu k tym ßwojim.

A glědaj, tež do gólnikarowego domu pschistupi jaden tych domoj pschiduzych wojakow. Won běschо ßotschiny bratsch gólnikarejz gnadneje kněni. A dokulž běschо ßobu wojowak a, kaž wona grońaschо, wele dobywak, a dokulž běschо s jeje ßwojźby, ga dejaschо schykno w dońe ße psched nim segibasch. A kury a gołbje buchu sarěsane, aby ten luby hujk ße dobrego najědk, a s piwnize bu nańoßone, aby s dobrym pischim ße hochkožił. Starost ńeběschо doma, wón chojźaschо po góli, a gólnikarowa ße welgin staraschо, aby ßwojomu hujkoju wschu zescź hopokasała, a poßła togo dla ned po ßwojogo złoweka, a gańaschо hokoło goscźa. Ten pak ße wo ńu se wschym ńestaraschо, ale glědaschо jan na Leńku. Ale tej ße to dłujko ńespodobaschо, wona stupi se jschpy a wostaji jogo s mamku.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477811620/27 Serbski institut Sorbisches Institut

Lěbda běſcho hujſchła, ga źaſcho gólnikaŕowa: Moj Bałzaŕo, tak hujkoju grońachu, ta roža we tom dońe kwiſcho ſa tebe, jan tebe ßom ju huchowała, a jo wěſte, až buźo twoja, pſcheto zož ja zu, to derbi ße toſch w dońe ſtaſch; jo, to jo nězo ſa tebe, — ja wěm, až ße ſchi ſda. Ale ja ßom ße hyſchcźi lěpej ſa tebe ſtaraka. Ja ßom ſchi ßkužbu pla naſchogo gnadnego wěŕcha hugotowała, ty pojźoſch ſa ſtſchělaŕa k ńomu, źarž ße tak, aby ſ tobu ſpokojom byk. Spodobaſch=li ße jomu a tej gnadnej wěŕchowze, kenž hyſchcźi wězej płaſchi nězli wón, ga wěſch, až ßkužbu mojogo złoweka po jogo ßmerſchi do=ſtańoſch a Leńka jo twoja manźelſka, ty ßy togo dla już něto we twojom dońe. Tež ße myßlim, ta wěz już pérwej pojźo. Mój ſtary je jużo radńe tupy, — a ty ße ſa pok lěta wo=ženijoſch a woſtańoſch ſa pomoznika pla ńogo, a tak budu licha togo gjardego mlokaza, kótregož wězej huſtojaſch ńamogu. Togo dla źarž ße k Leńze, až wě, zo dej; ned ße ńepodwóli, ale ja zu ſchi pomogaſch.

Ako běſcho Staroſt domoj pſchiſchek, ſachopi ße nowe witańe, jan Bogumił běſcho tak tužny a ńamogaſcho ße wja=ßeliſch, ſa ńogo ńeběſcho źinßa ſa blidom rum a derbeſcho w kuchni hobedowaſch. Gólnikaŕ to ńekſchěſcho, ale běſcho ßłaby doſcź, až ženſka wolu hobchowa. Jomu běſcho Bogu=miła luto, ale zo ſ' ńeju kſchěſcho, k jogo ženſze ga běſcho jeje hujk pſchiſchek. Bogumił dejaſcho ſ zelaźu jěſcź, ale wón to ńezyńaſcho, ale źěſcho płakuzy wen do góle.

Bałzaŕ ßejźeſcho ſa blidom pla Leńki a Staroſta a po=wědaſcho wot wojny a dgaſcho tak, až tſchach. Staroſtoju ße to ſpodobaſcho a wón ße myßlaſcho na ten zaß, źož tež ßam běſcho kſchěk k wojakam hyſch. Jomu ße Bałzaŕ jan togo dla ſpodobaſcho, dokulž hulizowaſcho, až jo mjas Schwe=dami ßłužyk, a až jo ſkobodńe wojowak, bik, rubak a morik.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477811620/28 Serbski Sorbisches institut Institut

Staroſt ßo ßmějaſcho a jogo chwalaſcho. Bałzaŕ też Leńze rědne ßłowa grońaſcho a ju hajzkaſcho, tak aż gólnikaŕowa ßwojomu złowěkoju groni: luby mužo, ße ſda, aby Bałzaŕ a Leńka ßebe dobrej bykej, to jo rěďńe, daſch ſtej! — Leńka pak ßejźeſcho ako na glizkach, a ńamóžaſcho dozakaſch, aby ſkerej wot blida ſtawali. A po chyli ſtanuchu. Leńka gnaſcho wen, a maſch ned ſa ńeju, tej muža pak woſtaſchtej ßejźezy. Wenze chwalaſcho gólnikaŕowa Bałzarja ſe ßłowami a powědaſcho Leńze, kak by ße deŕe měła, gaby Bałzaŕ ju ßebe ſa manźelſku weſeł, a kak by mogła goſpoſa, jo, woßebna kněni byſch. Leńze take grono wozy wotwori, a wona wiźeſcho, kake ſpytowańe na ńu zaka, a póſna też, aż ju jeje nan hoplewaſch ńebužo. A wona źěſcho pſchejz a płakaſcho žałoßńe.

Bałzaŕ woſta pla nich jan někotre dny, ale to běſcho Leńze a Bogumiłoju niḿernoſcź. Potom źěſcho do měſta, aby pla wěŕcha do ßłužby ſtupił, pla gólnikaŕejz pak běſcho hugotowana wěz, aż bužo jich pſchichadny ßyn. A też pla wěŕcha namaka Bałzaŕ gnadu, pſcheto wón móžaſcho tak laßńe dgaſch, aż jogo nicht kradu ńepoſna. Wěŕch ſgoni też ſkoro, zo gólnikaŕejz ſ Leńku kſchě, a ſlubi, aż bužo ßam jeje ßwaźbu hugotowaſch. Bałzaŕ chojźaſcho zeſto ku gólnikaŕejzom, aby k' ßwojej ńewěſcźe hoglědak, ale gaž ße poraſcho, Bogumił kuždy ras hujźe, a to trajaſcho tak poł léta. Potom źaſcho Staroſt ras k Leńze, ako běſcho tam Bałzaŕ ſaßej pobył: na pſchichadne ßwětki ſmějoſch ſ Bałzaŕom ſlub. Ako Leńka take ßłyſchaſcho, pajźe pŕed ńogo na koleni, a pſchoßaſcho jogo, aby ju ſ Bałzaŕom ńenuſkał, dokulaž ßebe jogo žedńe braſch ńamóžo a ńebužo; pſcheto Bogumił ma jeje hutſchobu a bźes ńogo ńamožo byſch žywa.

S Bogumiłom, źaſcho jeje nan, ńeby pſcheto niz byko, rownož też Bałzaŕ ńepſchiſcheł. Tak ako ty ße něto myßliſch,

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477811620/29 Serbski Sorbisches institut Institut

myßlach ßo ßam tež nĕga, a tak ßo myßle wſchykne mkode luźe. Tež ja mějach ńewěſtu, kotruž ßobe braſch ńeßmějach. Po wěrchowej pſchikaſni dejach ßobe twoju maſch weſeſch a tegdy ßo myßlach, až ńebudu žednu drugu lubowaſch mogaſch, jan tu moju huſwolonu. Ako pak twoju maſch bližej poſnach, ßom jej wot hutſchoby dobry byk. Tak buźoſch tež ty Bakźaŕa ſkoro lubowaſch nahuknuſch, gaž twój złowek buźo, to bźo ßo ſchykno namakaſch, a pla žony jo to hyſchcźi laždźej ako pla muža. Bogumik jo wělgin dobry złowek, ale wón jo chudy, a chto wě, lez žednu ßkužbu doſtańo. Bakźaŕ pak ma ßkužbu, a wěrch jo jomu dobry a zo, aby ty ßobe jogo braka. Maſcheri ńok wot twojogo grona niz pikaſch, pſcheto ta by ſka byka, ty wěſch, kak jogo zeſcźi, tež mě ßo deŕe ſpodoba a ńewěm žednego, kenž by mě lubſchy byk. Zyń togo dla, kaž ſchi gronim, a woſtań ſměrom, pſcheto hynaz ńebuźo, a ty buźoſch hyſchcźi ſgóniſch, až jo tak nejžlěpej a wěſcźe wſchykno deŕe pojźo. A tak ju woſtawi a źěſcho pſchejz.

Leńka pak chwataſcho k Bogumikoju a ſkjaržaſcho jomu ßwoju nuſu. Och, kak běſcho jeje hutſchoba k ńomu pſchichylona, och, kak twarźe běſchtej wonej ſjadnanej, a nět kſchěchu jeju rosryſch a rosdźělisch; to běſcho tak wělgin, wělgin tužńe. Bogumik ju ſ tužneju hutſchobu troſchtowaſcho a napominaſcho, aby ßo Bogu dowěrika a na ßwojeju ſtarſcheju poßkuchaka. Spomnij ßo, źaſcho wón k ńej, ſpomnij ßo na kaſńu: Ty derbiſch twojogo nana a twoju maſch zeſcźiſch, aby ßo ſchi deŕe ſchko a ty dkujko žywy byk na ſemi. Poßkuſchnoſcź jo předna źiſcheza pſchiſſkuſchnoſcź. Pſchińaß něto twoju hutſchobu w poßkuſchnoſcźi tomu knězoju k hopru a ten kněs ſchi ńeſpuſchcźi. Groń ſ Dabitom: Mój nan a moja maſch mě ſpuſchcźijotej, ale ten kněs mě gorej ſejo. Ten kněs ma poßkuſchne źiſchi wělgin lubo. Glědaj, teke ja ſcheŕ-

pim tak ako ty, a jo možno, až ße mě hyschczi górej pojžo. Nozomej ßebe naju hutschobu ſ tuženim hobschěžkasch, ale zomej bysch troschtnej a wschykno w ſczérpnoſczi pſcheńaſcz, zož na naju ten kněs położyjo. Witſche zu ſ twojim nanom powědasch, a Bog daj, aby jogo hutschoba k ſmilnoſczi ße hobroſchiła. Leńka taku nażeju ńemějascho, glich ſpuſchczi Bogumiła mozowana a hutroſchtowana.

Žaßety ſtaw.

Pſchosba.

Na druge žajtſcho pſchiſtupi Bogumił w ßwojej lěpſchej ńeželſkej draſtwe k Staroſtoju do jſchpy a žaſcho k ńomu: Mój nano, dowolſcho mě pſchosbu. Staroſt wotgroni: Groń, mój ßyn. Ja deŕe ße nażejom, zo bužo; ale to jo pſchawe, až ku mńo pſchižoſch, mej zomej ße gromaże rosgrańaſch, groń togo dla.

Bogumił ſachopi: Wy ſczo mě, mój nano, ako chudu a ſpuſchczonu ßyrotu namakali a mě ako ßwojogo ßyna gorej weſeli, ſczo ße ſa mńo ako nan ſtarali až do něta. S togo wſchogo huſnaju, až ńe lubujoſcho a mě tež dalej gluku žyzyſcho, a bužoſcho mě pomogaſch, žož to we waſchej mozy ſtoj. To jo wěrno, wotgroni Staroſt, ja ſchi wſcho dobre žyzym, a zu ſchi tež k wſchomu pomogaſch, zož mózo k twojej pſchichodnej gluze ßłužyſch. — Deŕe, mój nano, žaſcho Bogumił, togo dla tež wam ſańelzaſch ńok, laku rědnu nażeju až do něta w mojej hutſchobe mějach. Wy ńamaſcho žednego ßyna, kótremuž mogli gólnikſtwo nahuzyſch, aby wam potom we waſchych ſtarych lětach ſa pomoznika wot gnadnego wércha mogł pſchiwdany bysch. Něto ſczo ßebe ńe

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477811620/31 Serbski Sorbisches institut Institut

weſeli, a ńe měli ſa ßyna, tak aż ßom wot waß ſchykno nahuknuk, zoż gólnikař nahuknuſch móżo a derbi, a huſchej togo ſczo mě dali waſchu zeku luboſcź a waſcho dowěŕeńe, a to jo mě tak ſmóżniło, aż ßom ſ Bożeju pomozu waſchu jadnu żowku roshuzowak. Wy ßami wěſczo, aż wona żednogo huzabnika měła ńejo, ako ńe. Wona jo rědna a pſchiſtojna a pozna, Bogu a złowěkam k wjaßelu wélika naroßła. Něto wißy jeje hutſchoba na mni ſ wélikeju luboſczu; ja ju tež lubuju wélgin, wélgin. Ssom něto do muſkezych lět ſtupik, ja ßom 26 lět ſtary, togo dla ße myßlach, kak by deŕe było, gaby Leńku ſa manżelſku ſeſch derbel, a ja byk wam pſchiſtawjony we waſchom gólnikſtwu, by ga wam waſchu ßłużbu na waſchych ſtarych lětach lażczejſchu hugotowak a waß ſwjaßelik; ńeſachyſchczo taku pſchosbu a dajſcho mě Leńku. — Ńedajſcho ju wonemu wojakoju, kenż jo ße ako ńeſnaty zuſabnik k wam do domu a do hutſchoby pſchiſchiſchczak, wón ńejo ſa ńu, wona pla ńogo gluznego żywěńa ńeſmějo.

Staroſt bě ńelzajuzy na ßwojogo ßyna poßłuſchak a jomu ßwoje myßli dak hugroniſch. Dſy jomu do wozowu ſtupachu, ako jogo tak powědaſch ßłyſchaſcho a kſchěſcho jomu na jogo pſchosbu wotgrono daſch, ale we tom hokognuſchu wotzyni ße ſchpa a gólnikařowa pſchigna ako rizaty law: ßromaj ße, Staroſto, kak móżoſch pſchiwdaſch, aż toſch ten ńerodaß twojogo zeßnego hujka tebe do wozowu ßromoſchi! — A k Bogumiłoju ße hobroſchezy żaſcho wona: Moj hujk Bałzař ńejo żeden lapß, ako ty; wón teke ńejo ako pſchoßař do naſchogo domu pſchiſchek, aby Bożego dla ho kuß kłeba pſchoßyk; wón jo byk ſchwejdojſki wojak, a něto jo zeßny ßłużabnik naſchogo nejgnadńejſchego wéŕcha, a ako taki jo wón do naſchogo domu pſchiſchek, jo ßebe naſchu żowku we wſchej zeſczi pożedak, jo togo dla lěpſchy, ak ńeraźone a ńe-

poßłuſchne wawŕaki, kenž ßu ſe ſmilnoſczi do togo domu weſete, a ſapłaſche něto tu wéliku dobroſch ſ groſnym ńeźěkom, a pytaju, aby zeßne źowcža ſawjadli, a kenž mógu kuždu ſchtundu hyſch, źož ßu how pſchiſchli. —

Takim ſczokaŕſkim ßłowam hugotowaſcho Staroſt ſ tym końz, až Bogumiła ſa ruku pſchińe a ſ miłnym głoßom k ńomu take groni: moj ßyno, ſ twojeje pſchosby ńebuźo niz, ńemyßl ße wězej na take, pſcheto ty ßy bogi a chudy a ńamožoſch ße ſ Bałzaŕom rownaſch, a huſchej togo jo to naſch nejgnadńejſchy wéŕch tak pſchikaſak a my derbimy poßłuchaſch.

S rostužoneju hutſchobu a ſ ponižnym głoßom wotgroni Bogumił: Ja wižim, až jo wſchykno podermo. We pſchawem zaßu jo mě gólnikaŕowa to hobſpomńeła, až ńamam toſch w dońe niz wězej pytaſch, a to ßebe ńok daſch dwojzy kaſaſch. Sejſcho togo dla, moj nano, waſcho mě ßłědk, kotrež ſczo mě dali, ja ńok ſ togo domu wězej wen ńaſcź, ako ßom do ńogo pſchińaßł. Wy ſczo mě na woßymnaſczo lět dawali k jeźi a draſtwu, a ſczo mńo huzyli, to ſapłaſch wam Bog ten kněs, wy wěſczo, až ja jo ńamogu ſapłaſchiſch. Gaby ße nědby ſtako, aby mě ten ſmilny Bog žognował, zu ße wam a waſchym žiſcham žěkowny hopokaſaſch, pſcheto niz mě tak ńehobtužyjo, ako to, až jo mě ńeźěk předſtawjony. Jo-li až mogł wam ſ mojim žywenim ßłužyſch, ja to kſchěł ſ wjaßelim! —

Ně! ně! tak to ńejo měńone, wotegroni gólnikaŕ jěßno, wot naß ty ńepojźoſch, ty ßy a woſtańoſch mój ßyn a ja twoj nan, a toſch ten dom jo dom twojeju ſtarejſcheju.

Něto ße ſaßej gólnikaŕowa powlěknu a ße bojaſcho, až won Bogumiła tak nagroni, až woſtańo, ńekſchěſcho togo dla niz ſkomužiſch a źaſcho: daſchi ten proſnik źo, mě ße ſda, aby kſchěł jogo ty hyſchcźi pſchoßyſch, aby woſtał;

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477811620/33 Serbski Sorbisches institut Institut

daſchi ź̇o, wón how ńejo tŕebny, a ſ Bałzaŕom też ńeby měr ź̇aržak.

Nebuź̇o tŕeba, ńe wen ſtarkaſch, wotgroni Bogumił, ja ßam pojdu; po małej chylze pojdu ſ domu, ja ńok wam dlěj ſadora byſch. Tu jadnu luboſcź̇ jan mě hyſchcźi hopokaźcźo a ſawołajſcho Leńku, aby jej ruku dał a Boźeńe gronił!

Ach to ße ſtanuſch ńederbi! źakoſcźaſcho gólnikaŕ. Bogumił chwataſcho pſchejź a Staroſt kſchěſcho ßwoju źeńſku naſcźokaſch dla jeje groſnych ßłowow, ale wona tak laßńe a malßńe powědaſcho, aź wón ńamoźaſcho ßłowka dohugroniſch, a wona jomu dopokaſowaſcho, kak jo wělgin deŕe, gaź Bogumił ſ domu hujźo, a kak dej ße jej ras ſa to ſ ruku huźěkowaſch.

Jadnaſty ſtaw.

Buź̇ w Boźeńe!

Leńka ńewěźeſcho niź wot togo, zoź běſcho ße mjas ſtarejſchyma a Bogumiłom ſtako. Něto ju ſawołachu, a ſkoro ſa ńeju pſchiſtupi też Bogumił. Wón běſcho ßebe ßwoju rědnu ńeźelſku draſtwu ſeblakł a ſtojaſcho how něto w ryjnej kaŕe, kij w ruze a bibliju pod paźu. Leńka, źaſcho Bogumił ſ tuźnym głoßom, ja debu ſa Boźeju wolu how ſ togo domu hyſch a zu togo dla też tebe w boźeńe groniſch. Ja ńewěm, lez budu ſchi źeďńe wěźej wiźeſch, też ńewěm, źo debu ße hobroſchiſch, nuſa jo we wſchych ſtronach wělika, glich mam naźeju, aź buźo Bog ße ſa mńo ſtaraſch.

Ako Leńka take ßłyſchaſcho, pſchikſchywaſcho ßwojej wozy, a chapjaſcho wělgin płakaſch.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477811620/34 Serbski institut Sorbisches Institut

Chudy, kaž ßom pſchiſchek, źaſcho Bogumił dalej, taki ſaßej pojdu. Mojo zeke ſamoženje jo how ta biblija. Leńka, ſej ju k dopomńeſchu, ſej ju wote mńo ako mój ßwažbarſki dar. Ja ſchi ńamogu howazej niz daſch, pſcheto drugego ńamam. To pak tež ńejo ryjny dar, ale wélike bogatſtwo. Moja maſch jo mě ju daka, ako běch pěſch lět ſtary, a wona běſcho až do něta moja nejlěpſcha pſchijaſchelniza; ſ ńeje ßom pozerał měr a pokoj, wona jo mě huzyka a troſchtowała, a jo tež tudy do togo doma pſchińaßła wéliku gluku, a ja ßom ße zeſto Bogu ſa take žognowańe źěkował. Ty ßama ßy ſ ńeje laſowaſch nahuknuła, ßy ſ ńeje póſnała Boga a jogo ſbožnika a jogo ßwěte kańe. Daſchi jogo žognowańe tež dalej we tom dońe woſtańo! Niz kſchaßńejſchego ſchi ńamogu daſch, a rownož ſchi dał Salomonowe pokłady. Leńka, buźi how w Boženńe! Ńeſabyń te huzby, kenž ßom ſchi ſ ńeje dał, źarž ße k Bogu a teke k tej bibliji. Poßłuchaj na Boga a na twojeju ſtarejſcheju, kotrejž jo ſchi Bog dał; ńaß ſcźerpńe te ſchěžkoſcźi, kenž Bog na tebe pokožyjo; woſtań ſ Bogom! — Tež wam, kněs gólnikař, a wam kněni gólnikařowa, daſchi tež jo wama moja biblija k žognowańu, daſchi we tom dońe woſtańo ako dobry jańźel. Sa wſchykno dobre, zož ßom pla waju doſtał, ße źěkuju wéle towſynt ras. Wěrtej mě, ja ńejßom ńeźěkowny. A buźo=li mě možno, ja wama ßwoju źěkownoſcź ſe ſtatkami hopokažu. — A pſchi tych ßłowach weſe wón Staroſtowu ruku, poſchkaſcho ju płakujzy, potom ße hobroſchi a źěſcho ſ płakujzym głoßom ſe źurjami wen. Leńka padnu do ſezynka, jeje nan ju podłapi a płakaſcho, gólnikařowa pak źěſcho ſcźokajuzy do komorki.

Leńka lažaſcho wéle dńow chora a powědaſcho błudńe, a Staroſt ße bojaſcho, až wona humŕejo. Ale wona ße ſaßej huſtrowi a běſcho po někotrych dńach pſchawe wjaßoła, tak

až měja∫chtej jeje ∫tarej∫chej tu dobru naźeju, až jo Bogumiła ∫abyła, a něto w∫chykno druge deŕe pojźo. Wona Bogumiła wězej ńehob∫pomni, a ako Bałzaŕ ſaßej ras k nim p∫chiźe, ga p∫ched nim ńehuběga∫cho. Na drugi źeń jěźe∫chtej Staro∫t a Bałzaŕ do měſta k wéŕchoju, a Leńka wo∫ta wja∫zoła. Jeje ma∫ch powéda∫cho jej doma wot ßwětkow a wot ſluba, wona ße ſazerwéni a niz ńepika∫cho. Schym bližej ße ßwětki p∫chibližachu, ſchym wja∫zelſcha běſcho Leńka, tak až ße gólnikaŕowa ńemožńe źiwowa∫cho, weto pak jej ńewěŕa∫cho a ńe∫puſchcźi ju ſ wozowu. Tak wélgin pak ako ju pa∫ße∫cho, dopaſcź ju ńamoža∫cho, ras wjazor běſcho Leńka huj∫chła a gólnikaŕowa ńewěźe∫cho, źo by była. Jěßno ſawoła wona ßwoje źowki, hoblaze ße płaſchcź a tak źěchu ju pytat. Ale lěbda běſcho gólnikaŕowa na dwóŕe ſawołała: Leńka! ga jej Leńka wotgroni a běſcho na ras p∫chi ńej, ße ſagrańa∫cho a źa∫cho, až jo k∫chěła chylku wenkach by∫ch, dokulž jo tak rědńe. Ta ma∫ch pak jej wěri∫ch ńek∫chěſcho, a ka∫a∫cho jej, aby ße na ras huſeblekała a ſ ńeju ſpat ſchła.

Dwana∫ty ſtaw.

Wélika ńegluka a pomoz.

Běſcho rědna noz a w∫chykne luźe ſpachu. Gólnikaŕejz też. Leńka laža∫cho ſe ßwojeju ma∫cheŕu we jadnej ſchpě. Ale tſcha∫chńe buchu w∫chykne hokoło pokłnozy hubużone. Gólnikaŕejz dom ſtoja∫cho w płońeńach; ſtſchěcha ße pala∫cho. Gólnikaŕowa ńewěźe∫cho zo ſachopi∫ch, tak běſcho ße ſlěkała, wona gańa∫cho tam a how we komoŕe, łama∫cho ruze a żako∫cźa∫cho, k∫chěſcho ſe źuŕami wen, ale ńamoža∫cho; wona běſcho je wjazor, ako źěchu ſpat, ſamknuła a kluz hu∫chěgnuła, aby jej Leńka w nozy

ńehujschła. Něto pytascho we wélikem slěkańu kluz, ale ńenamaka jen. Leńka pak na kolenoma laježy bjatowascho. —

We takej nusy huderi něcht wot wenka wokno do komory a jaden muski skozy k nima. Leńka, źo ga ßy? — Och, Bogumił! Bogumił! wołaschtej hobej na ras, pomogaj mě, pomogaj mě! a hobej jogo pschińeschtej. — Jadnu jan na ras! źascho ten, hobej ńamgu na ras ńascź; Leńka pojź! — Och, sej ńe! żałoscźascho gólnikarowa. — Jo, wesmi ju, źascho Leńka, wostaj mě, ja zu humŕesch! — Wschako ßłyschyschch, aż zo humŕesch, chwataj a sej ńe! — No, mojogo dla, źascho Bogumił, hobojmě ju, a lěsescho s ńeju po jabŕu dołoj, wostaji ju spósy a skozy jěßno saßej po jabŕu górej, kenž ße już palascho. Jaden ßłużabny pschichyschi jomu mokschy rub, do togo won Leńku sawi a stupascho s ńeju dołoj, ale jaberŕ ße hobßuwnu a wonej padnuschtej. Leńka běscho ßebe ruku słamała a żałoscźascho, ale Bogumił wołascho: Leńka! Leńka! Bożego dla, źo masch tu bibliju? — S wéŕcha we mojej schpischze, wona wotgroni. A Bogumił skozy hyschcźi ras do płońeńow. Grědy ße palachu a stschěcha ßypascho ße do gromady. Dłujko trajascho, pérwej nězli saßej wen hustupi. Po radnej chyli huglědachu jogo w źurjach, jogo drastwa ße palascho, ale w ruze źarżascho bibliju. S mozu něto na ńogo wódu lejachu a też hogeń salachu. Wón pajźe k semi a wosta laježy, dalej ga ńamożascho.

Muże jogo wesechu a dońaßechu jogo do bliskeje budki, położychu jogo tam dołoj a tu bibliju pschi ńom. Tam wón lażascho a ńewěźescho niz wot ße. Ako saßej wotzusche a tu bibliju podla ße wiźescho, pschaschascho sa Leńku. Woni jomu hulizowachu, aż jo gólnikaŕ ned żajtscha se ßwojeju żonu a s Leńku do města k wéŕchoju jěk. A ned hupóßła Bogumił muża, aby tu bibliju Leńze pschińaßł. Ssam pak źěkowascho

ßo Bogu, aż jo jomu moz dak, dweju złowekowu a bibliju ſ płońeńa huryſch. Wele dńow lażaſcho tam chory, ale te luże jogo ſe wſchyknym trębnym hobſtarachu a hopokaſachu jomu wele luboſczi, aż ßo hugoji a jogo hopalone rany ſażyte běchu.

Tſchinaſty ſtaw.

Pſcheßłuchowańe a ßud.

Ras we dńo, ako Bogumił hyſchczi chory lażaſcho, ßłyſchaſcho wón pſched żuŕami wołańe. Budaŕ, pla kótregoż Bogumił lażaſcho, hugrańaſcho ße pſched wjażu ſ někotarymi mużami a ńekſchěſcho jich nutſch puſchczíſch. Bogumił na ńe poßłuchaſcho a hurosmě, aż ße dla ńogo hugrańachu. Woni ße ſchako blabichu a budaŕ jich wot żuri ſtarzaſcho. Jogo żeńſka też mjaſy powedaſcho a żaſcho: złowek, ja ſchi ſa bogala pſchoßym, buż ſ měrom! Něto ſtupichu tſcho polizaje do jſchpy. Te klějachu na Bogumiła, gońachu jogo górej a żachu, aż jo jich popajżony; potom ſwěſachu jomu ruze na kſchebjat a wežechu jogo pſchejz. Ako běchu ße ſ nim do měſta ſporali, bu wón mimo wſchogo pſchaſchańa do żěry walony, żoż dwa tyżeńa lażaſcho, perwej nežli ſgoni, zogo dla jo popajżony. Wón, lezrownoż chory, to wſchykno ſczerpliwe ńaßeſcho. Po dłujkem zakańu wotworichu ße żuŕa jogo popajżeńſtwa, wón bu do reſchaſow huſamkany a pſched ßud wežony. Tam wón ßłyſchaſcho, aż jomu do winy dawachu, aż jo gólnikařſtwo ſapalił, aby ße gólnikařowa ſpaliła a wón ße tak na ńej pomſcził, dokulž běſcho jogo ńepoßłuſchnoſczi dla hugnała. Już wele ſnankow běſcho pſcheßłyſchanych, a wſchykne běchu Bogumiłoju dobre a grońachu wot ńogo nejlěpſche, a weto hugroni ßudnik, aż jo Bogumił winowaty. Něto Bogumił

ßam pſched ßudom pſchaſchany hulizowaſcho, a ſchym dalej ſchym góŕej buwaſcho ta wěz.

Bogumikoju hopokaſachu, až běſcho ße potom, ako běſcho wot gólnikaŕejz hujſcheł, pla jadnogo budkaŕa ßchowak, kenž něži běrtel gožiny dalej bydlaſcho, we dńo běſcho pla ńogo ßchowany, w nozy pak hokoko chojžił. Gaž jogo něto ßudnik pſchaſchaſcho, žo jo kuždu noz byk, a zo jo zynił, ńamožaſcho wón na to pſchaŵe ſpokojne wotgrono daſch, wón běſcho ſlěkany a ße ſchako pſchegrańaſcho. A dalej: Bliſko pſchi gólnikaŕejz doŵe namakachu žajtſcha po hogńu lataŕńu togo budkaŕa, pla kótregož ße Bogumił ßchowak běſcho, a bliſko pſchi lataŕni lažachu Bogumikowe pißaŕſke kniglizki, ſ kotrychž běchu někotre paŕerki huryte. — Dwě gólnikaŕejz žowze běſchtej hopoſnanikej, až jo Bogumił ten wjazor pŕed hogńa ſe ßwěſchoneju lataŕńu w bližy gólnikaŕejz doma chojžił, a ta budkaŕka běſcho hugroniła, až jo to jeje lataŕńa, a až jo ju Bogumikoju požyzyła. — Na wſchykno to ńamožaſcho Bogumił ŵele wotgroniſch. Wón hulizowaſcho, až jo kſchěł Leńku hyſchcži raz hoglědaſch, tu lataŕńu pak jo togo dla měł, aby ße w nozy ńeſabkužił, a až jo ßebe te pißaŕſke kniglizki jan ſ pſchigodu hurył. Ale to woni ſa wěrne ńežaržachu, dokulž tam kuždy wěžeſcho, až ßu jomu wſchykne drogi a ſcžažki w góli ſnate, a wón běſcho pŕerwej pſcheze a ſtawńe tež w ſchamnych nozach bžes lataŕńe domoj namakał, wona noz pak běſcho ßwětka a bytſcha. Dalej jogo ßudnik pſchaſchaſcho, zogo dla tu lataŕńu ńejo domoj weſeł, ale ju tam woſtajił a bžes ńeje ſcheł, a žo jo lampa ſ teje lataŕńe woſtaka. — Na to wón niz ńepikaſcho. Wón běſcho pſchi wſchom pſcheßłuchowańu tak ſlěkany, až ße tak zeſto wſchako pſchegrańaſcho, až ten ßudnik a wſchykne, kenž podla běchu, jogo ſa winowatego póſnachu.

A lezrownoż Bogumiła wſchako a wélgin napominachu, aby ßwój grosny ſtatk posnał, ga wón glich pſchi tom wosta, aż jo néwinowaty, a aż néjo podpalił. Něto kſchěchu jogo tſchaſchńe marſkaſch, aby dla wélikich bolow ßwój grěch posnał, gaż to ſ dobrym néżyńaſcho.

Někotre dny pérwej pak pſchiſtupi běriż k ńomu do pajżeńſtwa, ten běſcho ße już żeſto ſ nim rosgrańał, a tak ſachopi też żinßa. Ale wón běſcho wot ßudnika poßłany. Běriż jomu něto wſchake powédaſcho, a też to, aż ſmějo Leńka pſchichodne ßwětki ſ Bałzańom ſlub, a aż ma wéńch już k ßważbe wſchykno pſchigotowane, a kak ße Leńka k tomu wjaßeli.

Daſchi maju pſchigotowane tak wéle ako kſchě, Leńka ßebe Bałzańa pſcheto ńebéńo, wotgroni Bogumił.

Newěń to, żaſcho ten běriż, ja ſchi gronim, aż ßebe jogo béńo, jo jomu już wélgin dobra; zora ſtej w gromaże pla gnadnego wéńcha byłej a ten jo jeju wélgin hobdarił.

Złowek, ty dżoſch! ſawoła rosgońony Bogumił, pŕedk hogńa kſchěł ſchi to wěriſch, ale něto ſchi to ńewěrim; żinßa niż!

Każ zoſch, wotgroni běriż, ale zo ja by wot togo měł, gab ſchi dgał; ja ßam tomu gjardemu Bałzańoju Leńku ńeżyżym a tak ße myßle teke wſchake druge ſe mnu, mě jo wſcho jadno, leż mě wěriſch abo ńewěriſch. Tebe pak hoblutuju, aż ße tak twarże na żeńſkeze ßłowa ſpuſchcżijoſch. Żeńſke ßu wélgin ńehobſtawne. Żinßa rědńe powédaju a ßwěrnoſcż ſlubiju, a witſche ßu już ſ drugim dobre; ty ßy wélgin hobſchużony; to mě wěń, aż jo ſ Leńku tak, ako ßom ſchi gronił.

Żij, a ſawołaj ßudnika, żaſcho něto na ras Bogumił, ja zu jomu nězo ſjawiſch.

Běriż běſcho wjaßoły, aż běſcho ße jomu ſ jogo laßnoſczu tak raźiło; wón wotejże něto, a ſa poł goźiny ſtojaſcho Bogumił pſched ßudnikom, a hußna ße, aż jo pla gólnikańejż

podpalił, aby ße nad nimi pomſcźił a hulizowaſcho też wſchykno, kakž běſcho to ſachopił. Na to jogo ſaßej huwéžechu.

Sa takim jogo poſnaſchim bu něto hußuźone: Bogumił dej byſch žywy ſpalony! Wéřch też na take hußuźeńe ße pod= pißa, a něto bu to Bogumiłoju ſapowědane. Bogumił woſta pſchi tom ſ měrom a troſchtny. Sa dwa dny, to běſcho pětk pſched ßwětkami, dejaſcho byſch ſpalony. A ſa ſtarym nałogom ße ſłezyńaŕ pſchaſchaſcho, lěž ßebe pſched ßńerſchu hyſchcźi nězo požeda, aby ße jemu dało. — Niž ßebe ńepožedam, wotgroni Bogumił, ako to, ab mogał źinßa moju bibliju doſtaſch, ja kſchěł ße ſ ńeje pſched ßńerſchu troſchtowaſch, potom zu ju ßobu na ſchcźěpowz weſeſch, aby ße ſe mnu ſpaliła. Dwa raſa ßom ju ſ hogńa hurył, a něto hugłěda, až bźo dejaſch ße ſpaliſch. Ja deŕe ßom ju Leńze darił, ale ta ńeſmějo ju něto ſa niž, a buźo mě ju rada ſaßej daſch, gaž ma ßwět pſched wozyma.

Twoja pſchosba dej ße dopołniſch, wotgroni ßudnik, ja zu ße ßam ſa to ſtaraſch, až ju doſtańoſch, a możoſch ako pokutny grěſchnik humŕeſch.

Sternaſty ſtaw.

Kak biblija wot ßńerſchi humožo.

Ssudnik poßła něto po bibliju, ale jogo bot ju ńepſchiń= aße, wón poßła hyſchcźi ras, a pſcheze ſaßej da we ńu pſchoßyſch, ale nicht ße ſ ńeju ńeporaſcho. Staroſt běſcho ſ měſta huječ, wón ga ńamožaſcho woſtaſch a pſchiglědowaſch, kak Bogumiła ſpaliſch budu. Gólnikaŕowa a Leńka běſchtej chorej a gromaźe w jadnej ſchpě. Gólnikaŕowa ńepuſchcźi nikogo do ſchpy, pérwej nežli by Bogumił ńabogi ńebył, a běſcho ßwojima ßłužabnyma źowkoma twarźe pſchikaſała, až

matej kuždego wot jeje źuŕow wotpokasasch, jan Bakzaŕa niz. Ssudnik pak, dokulž tu bibliju nicht ńepschińaße, žěscho na drugi žeń žajtscha ßam k tyma žeńskima po ńu. Dokulž běscho gólnikaŕowa pschikasaka, ńekschěschtej jogo tej žowze nutsch puschcźisch, ale won ße ńeda wotpokasasch, starzy hobej na bok a žěscho s mozu nutsch, se kdsami pak we wozyma ße saßej roschi, ale bibliju ńemějascho.

Goźinu posdźej běscho zeke město pokno nowinkow a hulizowańa, jaden powědascho tak, drugi hynak. Tak ßebe tež hulizowachu: Leńka, Bakzaŕowa ńewesta, jo něto do popajženstwa dowežona, wězej nežli sto luźi ßu to wiźeli. Gólnikaŕowa jo tak slěkana, až jo wschykna ńaboga. Ssudnik jo žajtscha pla wércha byk, a ten jo pschikasak, až dej bysch Bogumik zinßa hyschcźi spalony. — Zo jo wot takich nowinkow wěrno, zo jo sekdgane, to nicht ńewěžescho. Boty, běrize a ßudniki gańachu tam a how a mějachu wélgin nusne, glich ńetwaŕachu niźi žeden schcźěpowz — a žeden tych kněskich ßłužabnikow niz ńepikascho, lezrownož jich doscź pschaschachu. Zakańe luda běscho wélike, a naßlědku sgonichu, až bužo wotpołdńa hokoło dweju to ßlědne ßużeńe dla togo sapaleńa žarżane, a bužo sapalowaŕ potom k ßńerschi wežony. Něto zeke město pilńe glědascho a na pschiduze nusńe zakascho. A lej, hokoło dweju wotpołdńa žěschtej wérch a wérchowka do ßudneje wjaže, a sa nima wschykne hußoke sastojniki, ßudniki, rěžniki a běrize a tež wschykne woßebne luźe s města, to ńeběscho hyschcźi žedńe byko. Ssudna wjaža běscho naschtapana s luźimi, pscheto chtož jan možascho, ten ße tež nutsch schischcźascho. Blisko pla ßudnika bě sapowěstk.

Bogumik bě něto pschiwežony a ßudnik jomu předk lasowascho, zož běscho perwej wot hogńa hugronik a kak jen sakožyk běscho, a pschaschascho jogo potom: lez jo to wschykno

pschawe napißane, a lez jo tak byko. A Bogumik wotgroni: Jo, tak jo byko! — A ako běschо to hugronik, wesechu ten sapowěstk ßlěsy ßudnika pschejz a lej, tam Leńka stojaschо, běka hoblazona a wschykna blěda a žaržaschо bibliju s rukoma na hutschobe. Wona chapjaschо powědasch a hugroni s huboјanym głoßom: Tak ńejo, ako Bogumik jo gronik, wón ńejo podpalik, ale ja ßom to zyniła; jo, psches moju winu jo ße nasch dom wotpalik. — Bogumik, daj Bogu zescź, a groń wěrnoscź, ako ja! —

Bogumik, ako to ßkyschaschо a wižeschо, možaschо ße lěbda na nogoma sdžaržasch, tak běschо ße slěkak, glich žaschо: Ja ßom podpalik! —

Smilny Bog, žaschо Leńka, zo ßom schi zyniła, Bogumik, až mě tak slě zynisch?

Bogumik ńelzaschо.

Deře, žaschо wona dalej, pschißegaj ga na tu bibliju, na ten luby dar twojeje ńabogeje maschеře, kotaraž něto na tebe glěda, pschißegaj něto na ńu, až wěrnoscź gronisch a ßy podpalik, potom derbisch tu bibliju dostasch a možosch ßebe ju ßobu sesch.

Bogumik wotgroni, kak možosch taku pschißegu wote mńo požedasch, gaž glich ßama ßwoju pschißegu žaržała ńejßy?

Na to Leńka: Zo ńejßom žaržała? — ja wižim, Bogumik, až ßy hobekdgany a hobschužony; ja ńejßom moju pschißegu skamała, kotruž ßom how na tu bibliju pschißegała.

Ga ty s Bakzarom slubjona ńejßy, žaschо Bogumik, a ßebe jogo tež sesch ńebužosch? — ńejßy s nim pla nejgnadńejschego wěrcha była, a ńejo ten waju hobdarik? — Na to Leńka: Ja ßom až do zinßajschnego žajtscha chora lažała a ńejßom wěžeła, až ty w popajženstwe ßejžisch, a až tebe do winy dawaju, až ßy nasch dom podpalik. Mój nan mě ńejo

niz pikał, dokulž ßе bojaſcho, až by ßе ja dla togo do ßńerſchi ſlěkała, a maſch ty ſnajoſch, a tak ńeběch pérwej tog' ryńſcheg' ſgoniła, ako źinß žajtſcha ten knĕs ßudnik k nam pſchiſtupi a tu bibliju pominaſcho; tomu ßom potom wſchykno gładze hulizowała. — Ty ßy ńeßmilńe hobekdgany, Bogumił, a něto groń wĕrnoſcź, ja ſchi Boga dla pſchoßym. A wona padnu na koleni a ſtyknu ruze.

A to ſapſchińe Bogumiła tak, až wón ſawoła a źaſcho: Ja ńejßom žeden ſłoßnik, ja ńejßom gólnikařejz dom podpalik.

Leńka na to: Tak, mój bratſch a mój luby, to jo wĕrnoſcź. A płakuzy běžaſcho k ńomu a hobojńe jogo hokoło ſchyje a źaſcho: Źĕk a chwalba buźi Bogu, kenž jo ſchi pſches bibliju wot ßńerſchi humogł, wón jo ße na tebe pſches ßwojo ßwěte ßłowo mozny hopokaſał, kotrež ty tak we zeſcźi maſch. Ńeby-li ty ſa jogo ßwětym ßłowom požedał, ga by na ſchcźĕpowzu humŕeł, a ja ńeby niz ſgoniła. A ty by też mĕ ſ tym do ßńerſchi ſagnał, pſcheto gaby wot twojeje ßńerſchi ßłyſchała, ga by ſa tobu chwatała; pſcheto kak mogała ja ſ takeju winu hobſchĕžkana tudy dlĕj na ßwĕſche wobſtaſch? Och, Bogumił, kak možaſcho ty, kenž ßy tak bogabojaſny a ßy mĕ Bože ßłowo huzył, až bych dobre lubowała a tomu ſłemu gramowała, kak možaſcho twoja hutſchoba taku ńewĕrnoſz groniſch?

Bogumił pſchikſchy ſ ruku ßwojo hoblizo a źaſcho: Ja ße myßlach, až ßy mĕ ńewĕrna a ßy ßwój ſlub ſłamała, ako bĕchu mĕ wot tebe gronili, ja ßom mimo wĕźeńa tebe ſke zynił, wodaj mĕ!

Ja ſchi wodaju, źaſcho Leńka, dokulž ßu tebe do wélikeje ßłaboſcźi ſagnali. Ske luźe kſchĕchu ſ nama wélgin ſlĕ huzyniſch, ale Bog ten knĕs jo pſches twoju bibliju wſchykno k lĕpſchemu hobroſchił.

Pěschnasty staw.

Pschißegańc.

A Leńka powědaschо dalej a źaschо: Něto zu też hulizowasch, kak jo ße nasch dom psches moju winu wotpalił.

Bogumiła, kótregoż mam na semi nejlubej, a bźes kótregoż žywa byschch ńamogu, jo masch ſ domu hugnała, ſ togo domu, do kótregoż jo tak wele gluki a žognowańa ſe ßwojeju bibliju pschińaßł. Ako boženie beŕaschо, ga mě napominaschо, aby mojima starejſchyma poßłuchała, a ßebe Bałzaŕa seła, ale ja wěžech, aż ße ńebuźo jan moja, ale też jogo hutſchoba pschi tom ſtamasch a sakſchawisch. Ako běſchо Bogumił hujſcheł, ga ſginuch ja ſkoro, tak ſchěžko mě běſchо, ja wesech ßebe bibliju a namakach we ńej hochłoženie. Na druge žajtſcha, ako wenkach chojźach, źoż běch perwej ſ Bogumiłom zesto chojźiła, ſmakach tam tu budaŕku. Ja płakach, a wona płakaschо ſe mnu a mě troſchtowaschо, a měńaschо, aż ße Bałzaŕa ſesch ńedebu, a aż ńedebu pschi tom na mojeju starejſcheju poßłuchasch, pscheto jeju wola jo tudy napſcheſchiwo Božej woli. Wona źaschо: Gaż ßebe Bałzaŕa ſejoſch, ga ſapadńoſch ty a też twojej starejſchej do welikeje žałoſcźi, a nicht ńeſmějo niz wot togo, ako ńegluku a žałoſcź, pscheto Bałzaŕ jo bogaćebojaſny a groſny złowek; ſejoſch-li pak Bogumiła, ga ńepojźo ße nikomu ſlě. Take grono ſdaschо ße mě roſymne a pschawe. Och, wotegronich jej, gab jan how Bogumił hyſchcźi był, ga ſchěła jomu to wſchykno tak groniſch. — A něto mě wona hulizowaschо, aż jo Bogumił pla ńeje, dokulž ńewě, źo by ße hobroſchił. Ja ſchěch ned k ńomu, ale wona mě hoborascho a źaschо, aż jo jej Bogumił twarźe pschikaſał, aby niz wot ńogo ńegroniła. Ga pschoßach ju, aby jomu groniła, aby ſchěł źinß w nozy k naſchej grożi pschiſch. Ta běſchо

jomu to groniła, a Bogumił tam pschiźe. S mojeju bibliju w ruze źěch jomu napscheschiwo. A ako běch jomu wschykno hupowědała, a wón ßе weto podwolisch ńekschěscho, ale źascho: Až debu starejschyma poßkuschna bysch, to jo ta předna kasń se slubom; ga położych moju pschawu ruku tosch na tu bibliju, pschißegach pschi tom wschogomoznem Bogu, až ßebe Bałzaŕa žedńe ńeseju. A ako běch moju pschißegu hugroniła, ga pschißegascho Bogumił też na tu bibliju, až mńo žedńe ńespuschczi. Naju wjaßełoscź běscho wélika, kotaruž něto mějachmej. Też ße wotegronichmej, až ńedej nicht wot naju sluba sgonisch, až też ńozomej gromaźe chojźisch, ale ßebe pißasch. Listy zomej do grodki pod jadnu schczěpu kłascź a tam dej jaden togo drugego listy namakasch. Bogumił dejascho tak dwojzy hob noz pschisch, ras, aby ßwój list pschińaßł, a ras, aby potom mój weseł. Doma ńamožach lataŕńu sesch, masch by to ned wiźeła; Bogumił dejascho mě togo dla s lataŕńu ßwětko pschińascź, aby pißasch mogła. Tak źěch do grodki, sachopich pißasch, ale na ras ßłyschach mascherine wołańe. Bojasni dla chyschich lampu do nugła a chwatach k ńej. Wona mě nascźoka a kasascho mě do postole hysch. Ja ße dla togo ßwětła bojach a ńamožach hußmusch, glich ßebe też myßlach, až ßom wěscźe ten palezy ßukžog s wolejom salała. Až pak to ße stało ńejo, něto wschykne wěmy. Hogeń a wołańe naß tschaschńe hubuźi. Bogumił pak jo hogńoju hurył moju masch a mě a tosch tu bibliju! —

Schesnasty staw.

Zož Bog gromadu wezo, ńedej žeden złowek rosdźělisch.

Wschykne luźe w ßudnej wjažy, kenž takemu Leńzynemu hulizowańu pschipoßłuschachu, ńamožachu goruzych dsow ße

ſdźaržaſch; wſchykne ßo źiwowachu a chwalachu Boże źiwne wjeźeńe.

Werch pſchikaſa, aż dejali Bogumiła ned puſchczíſch, a wjerchowka požedaſcho ſa bibliju, aby ju hoglědała, a też wſchykne druge. Togo dla bibliju na blido połožychu, a kuždy tam ſtupi, ab ju hoglědał. Pſcheto bibliju wiźeſch a měſch, to běſcho tenzaß hyſchcźi rědka wěz. — Bogumiłowa bogabojaſna maſch běſcho do biblije na prědne łopeno rědny ſchpruch napißała a ſpod ńogo ßwojo mě, a taku potom ßwojomu ßynoju dariła.

Mjas luźimi, kenž w ßudnej wjažy běchu a kſchěchu bibliju rad hoglědaſch, běſcho też jaden ſtary złowek ſe ßuſßednego měſta, a ten běſcho lěbda bibliju wotzynił, ga ſe źiwowanim wołaſcho: Zo? Marſcha Liban! jo była maſch how togo młoźeńza; ńegrońe ga jomu, kaž ßom ßłyſchał, Bogumił Staroſt? —

Ssudnik wotgroni: To mě Staroſt ma wón wot ßwojogo nětejſchnego nanka, gólnikaŕa Staroſta.

Ten zuſnik ſchiſchczáſcho ße něto pſches ſchyken lud, aby k Bogumiłoju a k Leńze pſchiſcheł, kotrejž gromaźe bliſko pla wjercha ſtojaſchtej. A ako běſcho ße až k nima pſcheſchiſchczał, źaſcho wón: Bogumił Staroſt, ńeběſcho twoj nan ten kupz Liban w Magdeburku?

Jo, to jo wón był.

Ńemějaſcho twoja maſch bratſcha w Blankenburku?

Jo, źaſcho Bogumił, tam jo mój hujk, jo w Blankenburku, něto ße to mě domarkuju. Ja běch ſ mojeju maſcheŕu pla hujka, ako běch pěſch lět ſtary.

A tebe grońe Bogumił?

Jo.

A twoja maſch jo była Marſcha?

Jo, kaž w mojej bibliji stoj.

Wschykno jo pschawe. — Bogumił, ja ßom twój hujk ſ Blankenburka. Juž na woßymnascźo lět hobžakuju schi ako ńabogego, a źinßa schi smakaju tudy žywego psches twoju bibliju.

A něto hobojmascho jogo, a płakascho goruze dsy a poschkascho jogo.

Wěrch rosgrańascho ße potom ſ tym hobstarym złowěkom a sgoni wot ńogo, až jo Bogumił jaden ßamderbnik wělikego samoženia sa ßwojim nanom, dokulž jo wón ten jaden ßamny ſ zełeje ßwojžby, kenž jo huschej wostał pschi stamańu města Magdeburka.

Tež nan Staroſt běscho ße roschił, a posna wěrchoju ſ tužyzu, až jo Bogumiłoju wělgin ńepschawe zynił na waběńe ßwojeje ženſkeje. Něto pak kschěł rad wiźesch, aby Boža wola ße stała, a my teju rostyla ńeźělili, kotarejuž Bog jo gromadu porał.

Bog swarnuj, źascho wěrch, Boža wola dej ße stasch. Bogumił dostańo Leńku a buźo tebe we ßłužbe k pomozy dany, a ja budu jima ßwaźbu hugotowasch. — Bałzańa pak, kotregož ßom něto akle pósnał, budu witsche se ßłužby hugnasch, a tež twoju žonu wotsche marſkasch.

Ako gólnikańowa take ßłowa ßłyſchascho a wſchykne jeje mudre sachopeńa na ras tak pschechyſchone wiźascho, ga ße tak rosgniwa, až ße jej žołz puknu a wona napschißmo humŕe. Bałzań ńezakascho na hupoßłańe, ale huběgascho ßam a nicht ńewěźascho, źo jo wostał.

Něto běscho saßej we tej nowonatwańonej gólnikańni ßama gluka a lutne wjaßele. Wěrch hugotowa nasymu Leńze a Bogumiłoju ßwaźbu. A ako wonej do zerkwe k wěrowanńu źěſchtej, ńaßescho hujk ſ Blankenburka pŕedk ńeju tu ſ wěnkami hupyſchńonu bibliju.

(Konz.)

Beſczony pſchijaſchel!

Gaž ßy toſch te knigły pſchelaſowak, a ßu ße ſchi ſpodobali, a by rad wěžej laſowak we twojej rěžy ſchiſchczańego, ga nagrańaj twojich pſchijaſchelow a ſnatych, aby też woni do togo towaŕſtwa „Mſchiza Sserbſka“ ſtupili; pſcheto wěžej złonkow mamy, kenž k lětu marku ſapkaſche, a wěžej knigłow možomy wen daſch.

Bog ten kněs pak pomogaj, aby naſcho žěło podermo ńebyło, ale dobre płody pſchińaßło wſchyknym wěrnym ßerbſkim duſcham.

W Choſchebuſu, na ßwětego Jana 1880.

Předßedaŕſtwo
towaŕſtwa „Maſchize Sserbſkeje.“

Schiſchczańe Smoleŕejz knigłyſchiſchczaŕńe w Budyſchyńe.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477811620/49 Serbski Sorbisches institut Institut

SLUB
Wir führen Wissen.
http://digital.slub-dresden.de/id477811620/50
Serbski institut Sorbisches Institut

Nětejschne zlonki wotrĕda.

I. S Dolneje Łužyze: 1. farař Teschnař ſ Niedy, 2. huzabnik Jordan ſ Popojz, 3. huzabnik Latke ſ Werbna, 4. M. Koßyk ſ Werbna, 5. koßaz M. Goŕeńz ſ Werbna, 6. polßlĕdnikař Mato Badak ſ Koßobuſa, 7. gmejnſki prědkſtojař Mato Schillow ſ Koßobuſa, 8. Dr. Sauerwein ſ Bantelna w Hannoverſkej, 9. huzabnik P. Leiſchner ſ Choſchebuſa, 10. bĕrtylßlĕdnikař Hanß Krügař ſ Zaſowa, 11. huńeńkař Stopa ſe Žylowa, 12. huńeńkař K. Scheńkař (Kolaßař) ſe Ssmogoŕowa, 13. huńeńkař W. Teſchnař ſe Ssmogoŕowa, 14. huzabnik Kopf ſ Lutola, 15. budař K. Batram ſ Deſchna, 16. koßaz Mato Kolozej ſ Popojz, 17. huzabnik Bojt ſe Žylowa, 18. huzabnik K. Schwela ſe Skjarboſcza, 19. huſchy farař Broniſch ſ Choſchebuſa, 20. huſchy farař Rocha ſ Wĕtoſchowa, 21. ſchulař Bieger ſ Drenowa, 22. weliki bur Steklina ſ Drenowa, 23. pſchebywalnik Juro Rublak ſ Werbna, 24. koßaz Klawa ſ Brańſyny, 25. koßaz R. Ramot ſ Popojz, 26. budař G. Woŕeſchk ſ Werbna, 27. budař Mato Dobrink ſ Gor, 28. farař Pank ſ Deſchna, 29. farař Korreng ſ Borkow, 30. weliki bur Quitzk ſ Koßobuſa, 31. farař Haußig ſ Koŕeńa, 32. huzabnik Kſchadow ſ Bobowa, 33. huzabnik Dabow ſe Saſpow, 34. farař Kruſchwiza ſ Werbna, 35. farař Broniſch ſ Golkojz, 36. huzabnik Urban ſ Golkojz, 37. huzabnik Kuba ſ Deſchańka, 38. kjazmař Kſchenka ſ Golkojz, 39. farař Schadow ſ Dobrynja, 40. huzabnik Lehmann ſ Njabožkojz, 41. farař Mucha ſ Brańſyny, 42. polßlĕdnikař Sajźowa ſe Žylowa, 43. weliki budař Bramka ſe Žylowa, 44. koßaz Grabja ſ Werbna, 45. kniglow rosnoßowař Garing ſ Welikego Lojowa, 46. polßlĕdnikař Balting ſ Libanojz, 47. polßlĕdnikař Lehmann ſ Deſchna, 48. koßaz Schötzyk ſ Brańſyny, 49. budař Schötzyk ſ Brańſyny, 50. ſcholta Saŕetz ſe Saſpow, 51. Tripel ſe Saſpow, 52. Schlodař ſ Chmĕlowa, 53. polßlĕdnikař Ryńza ſ Deſchna, 54. Schadow ſ Brańſyny, 55. Schuſter ſ Welikego Woßeńka, 56. koßaz Jank ſ Glinſk, 57. budař Krügař ſ Glinſk, 58. koßaz Boßeńz ſe Ssmogoŕowa, 59. budař Bartuſch ſ Rogeńza, 60. Renus ſ Brańſyny, 61. Gollink ſ Pizńa, 62. Jank ſe Žylowa, 63. K. Domlik ſ Depſka, 64. koßaz F. Dabow ſ Popojz, 65. A. Gubaz ſ Nabožkojz, 66. Grogorik ſ Nabožkojz, 67. Brahmer ſ Nabožkojz, 68. knĕžna Klawk ſe Suſchowa, 69. knĕni Schmidt ſ Hußokeje, 70. gmejnſki prědſtojař Hablik ſ Koŕeńa, 71. budař J. Duſchka ſ Werbna, 72. farař Krügař ſ Janſchojz, 73. zerkweńz Hanß Wenzk ſ Janſchojz, 74. huzabnik Uras ſe Schönheidy, 75. huſchy farař em. Mudra ſ Pizńa, 76. diako-

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477811620/51 Serbski institut Sorbisches Institut

nuß Henſel ſ Pizńa, 77. bur Lehmann ſe Ssmogorowa, 78. koßaz Lehmann pom. Rötus ſe Ssmogorowa, 79. koßaz Bramka ſe Ssmogorowa, 80. promſcht Pank ſ Barliña, 81. Kr. Hußok ſe Schkodowa, 82. bertylßlědnikař Nowotńa ſ Popojz, 83. huńeńkařka Markulina ſe Saſpow, 84. polbur Scholta ſe Saſpow, 85. huńeńkař Lauk ſ Popojz, 86. ẃeliki bur Grabja ſ Popojz, 87. koßaz-huńeńkař Końzak ſe Ssmogorowa, 88. ẃeliki bur Ńazkař ſ Dlugich, 89. koßaz Měto Blas (Mlunizk) ſ Dlugich, 90. huzabnik Bramka ſ Welikego Woßeńka, 91. huzabnik Radoßlaw Nowotny ſ Raduſchza pla Dŕewka, 92. budař Ramot ſ Werbna, 93. farař em. Böttcher ſ Choſchebuſa, 94. hudowa Maria Hennig ſe Ssmogorowa, 95. koßaz Hauß Winzer ſ Bŕaſyny, 96. koßaz Chr. Plazko ſ Bŕaſyny, 97. knĕſki budař Bartram ſ Bŕaſyny, 98. farař Goßlaw w Maliňu, 99. hudowa H. ſ Welikego Woßeńka, 100. kolojej Paulik ſ Popojz, 101. polßlědnikař K. Bramka ſ Popojz, 102. koßaz Schadow ſ Koßobuſa, 103. ẃeliki bur Kula ſ Werbna, 104. budař Petſch ſ Werbna, 105. hamtſki pißař Zerńa ſ Choſchebuſa.

II. S Górneje Łužyze: 1. farař Jakub w Ńeßwazydle, 2. farař Dučžman w Radwoŕu, 3. profeßor Dr. Pful w Ńeßwazydle, 4. huzabnik Kral na Ssokolze, 5. ſchtudańt Kral w Lipſku, 6. farař Birnich w Klukſchu, 7. ſchtudańt Bart w Praſe, 8. ſchtudańt Rachel w Praſe, 9. ſchtudańt Kummer w Praſe, 10. huzabnik Wagner w Budeſtojzach, 11. farař Mrójak w Budeſtojzach, 12. farař Kubiza we Welečźine, 13. farař Jenčž w Palowe, 14. redaktor Smoleŕ w Budyſchyńe, 15. kniglywjednik Smoleŕ w Budyſchyńe, 16. kantor Kral w Klukſchu, 17. farař Welan w Sslĕpem, 18. ſeminarſki huſchy huzabnik Fiedleŕ w Budyſchyńe, 19. farař Jmiſch w Gožiju, 20. farař Garbař w Kotojzach, 21. ſchtudańt Libſch w Praſe, 22. gymnaſialny huzabnik Dr. Muka w Budyſchyńe, 23. ſchtudańt Hanowſki w Lipſku, 24. farař Hórnik w Budyſchyńe, 25. kaplan Róla w Budyſchyńe, 26. tachańtſki vikar Nowak w Budyſchyńe, 27. kaplan Skala w Ralbizach, 28. pſchekupz Měŕwa w Budyſchyńe, 29. kantor Kozor w Ketlizach, 30. farař Renčź w Ketlizach, 31. knĕžy hetman Schewčžik w Zerwenych Roßlizach, 32. huzabnik Rachlowz w Huſchinje, 33. farař Golčž w Rakejzach, 34. koßaz Juro Hawſch w Nowej Wßy, 35. kantor Schyńeńz we Welikem Radſchowe, 36. referendař Mütterlein w Budyſchyńe, 37. farař Renčź w Klětnem, 38. ſchtudańt Měto ſ Lipſka, 39. präſes Luſčžanſki w Praſe, 40. kandidat Kſchižan ſe Sežijejz.

III. S Zech: 1. ſchtudańt Stanißlaw Jokl w Praſe.

SLUB Wir führen Wissen. http://digital.slub-dresden.de/id477811620/52 Serbski institut Sorbisches Institut